

**Petri Ridolphini J. C. Nobilis Cortonensis, Patritiiqve
Romani, Ac Protonotarii Apostolici, De ordine procedendi
in Iudiciis in Romana Curia Praxis Recentior**

Ridolfini, Pietro

Coloniae Agrippinae, 1680

Caput VIII. De Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99137)

- 124 Ceterum quando iudex fuit allegatus suspectus, si ex adverso procedatur ad ulteriora coram eo, processus est nullus, etiam si non fuerit appellatus, quod procedit de iure civili, Papien. ubi sup. n. 2. & ibi adden. lit. B. Meinsing. obser. cam. cent. 4. observ. 59. n. 2. Osafo. decis. 84. n. 5. & seq. Secus autem de iure Canonico, ut per Adden. ad Papien. ubi supra, post Osafo. d. decis. 84. n. 5. & seq.
- Q Causæ suspicionis non sunt coram iudice recusato de iure civili exprimendæ, secus de iure Canonico, Papien. in d. for. declin. iurisd. in §. Rationibus n. 1. sed sunt exprimendæ coram arbitris, vel coram iudice, ad quem fit recursus, vel appellatur, Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 3. c. 8. §. 1. n. 24 fol. 377. secum. nov. imp.
- 126 Causa verò suspicionis de iure civili probatur juramento, Adden. ad Papien. ubi sup. de communi testantes, Marches. d. par. 2. c. 8. §. 1. n. 19. fol. 377. Sed de iure Canonico secus est, nam plenè probari debet, Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 2. cap. 8. §. 1. num. 33 fol. 379. Quod limitatur, † ut non procedat in arbitri, Consultoris, Notarii, & Procuratoris recusatione, nam causa quoad eos probatur juramento, ut post alios, quos allegat, sequitur Marches. ubi sup. n. 34 Adden. ad Papien. in d. §. rationibus. Iterum procedit in recusatione iudicis delegati, nam & ista juramento probatur, Caputag. decis. 102. par. 1.
- 128 Quæ sunt recusationis causæ iustæ, tradit Marant. de ord. iud. in 3. par. sextæ partis principalis, actu secundo d. appellat. n. 68. & seqq. ubi enumerat quadraginta causas, viginti quinque autem causas enumerat Duen. reg. 204. par. 2. & nonaginta causas enumerat Sieph. de Aus. in tract. de Recusat. ut per Adden. ad Papien. ubi supra R. in §. nec fuisse, lit. P.
- 129 Deputatus, & approbatus iudex ab initio de consensu partium, non potest postea suspectus allegari, nisi nova causa superveniat, Salic. in Auth. offeratur n. 3. in 6. not. C. de lit. contest. Marches. ubi supra n. 8. fol. 384. Cavaler. decis. 178. n. 1. & 2. quod procedit etiam in non habentibus iurisdictionem, prout est Notarius, & similes, & in habentibus nudum ministerium, prout est peritus, Caval. d. decis. 178. n. 3.
- 131 Hodie coram A. C. Met. sufficit allegare causas ore tenus, citata parte ad videndum deputari alium iudicem loco NN. suspecti allegati, & si causa videtur ei rationabilis, de facili alium deputat: si vero causa esset iusta, & ipse noller eam admittere, esset opus citare ad videndum mandari superfederi usque ad primam, vel secundam Signaturam coram Eminentiſſimo Signaturæ iustitiæ præfecto, sive illius auditore, & deinde adire Signaturam, citata parte pro commissione appellationis, vel deputationis alterius iudicis, juxta tradita per March. d. par. 2. de Commiss. suspic. iud. fol. 375. & seqq. secum. nov. impress. & inferius tuo loco dicitur.
- 132 In Camera verò, Clerico suspecto allegato, non solum debet exprimi causa suspicionis ab Allegante, sed etiam debet discuti, dicto Clerico abente in plena camera, & si reperitur iusta, & approbatur à majori parte, ut suspectus

removetur, Pius IV. Const. 110. cum inter ceteros secum. antiq. impress. Paul. V. Const. 71. universi agri, & alius in ejus locum subrogatur, Marches. de commiss. in partic. par. 1. cap. 3. num. 72. fol. 158. secum. nov. impress. Si verò Clericus † habeat interesse in causa, vel agatur de interesse alicujus conjuncti ipsius usque ad quartum gradum, non allegatur camera suspecta, sed ipse clericus, dum causa discutitur, debet à camera recedere, Pius IV. de const. 110. Paul. V. d. const. 71.

134 Sic etiam nec Rota suspecta allegatur, ex quo tractetur de interesse alicujus auditoris, seu ejus conjuncti usque ad quartum gradum, sed dictus auditor, donec causa discutitur, amovetur à Rota in eo instanti Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 2. §. 2. n. 4. & seq. fol. 391. ubi quod idem observatur in Signatura.

8 Romana curia observat, ut, altera parte absente detur iudex ad petitionem alterius, secus utraque parte præſente, de qua observantia testatur, Gloſ. in l. observandum in verbo exempli ff. de iud. & in Auth. offeratur, in verbo petierit, C. de lit. contest.

136 Sed hoc potest verificari in Commissionibus causarum in partibus, non autem in deputationibus, quæ sunt ab A. C. Met. qui iudices deputat ex officio, nec etiam in commissionibus in curia, in qua regulariter datur iudex ex officio R. P. D. Cancellariæ Regentis, unde disposito cap. oblata de appell. quod appellatus † non possit in committendo causam pravenire, & supplantare appellantem, ex hac ratione cessat, & non habet locum in curia, Marches. de Commiss. vig. cap. oblata par. 2. c. 9. §. 1. n. 11. & seqq. fol. 401. secum. nov. impress. & hoc † indistinctè, nisi partes concordent de iudice, & ob id in curia A. C. solet citari ad concordandum de iudice, & dandum listam confidentium, & diffidentium, alias videndum deputari ex officio, quam practicam ponit Iacobin. de S. Gregor. in d. l. observandum n. 2. ff. de iud.

139 Sufficit allegare Notarium suspectum medio juramento tactis &c. nam causa suspicionis in Notario probatur per juramentum, Caputag. decis. 202. part. 2. Rot. in Romana electionis 14. Novembris 1611. coram bo. me. Vbaldo impress. per Marches. de Commiss. suspic. iud. num. 1. fol. 384. secum. nov. impress. neque in hoc est differentia inter jus Canonicum, & jus civile, Add. ad Papien. in d. form. declin. iurisd. in §. rationibus, requiritur tamen mandatum speciale, ex præallegatis.

SYMMARIVM CAP. VIII.

- 1 Exceptiones dilatoria, & peremptoria sunt opponende in termino ad solvendum ante expeditionem mandati.
- 2 Exceptio excommunicationis, perjurij, & similes, quæ repellunt à iudice, ante mandati expeditionem quomodo opponende.
- 3 Exceptio, nihil fieri nisi recogniti iuribus, & legitima is perſonæ ante mandati expeditionem opponenda quomodo fit.
- 4 Iuribus recognitione indigentibus non recognitis, & per.

- & perſonis non legitimatis parte opponente non poteſt ad ulterius procedi.
- 5 Exceptio nihil fieri niſi iurato de calumnia, quomodo ante mandati expeditionem opponenda.
- 6 Iuramenti calumnie peſſi omiſſio cauſat nullitatem actuum.
- 7 Calumnia iuramentum quomodo preſtetur, & intimeretur pariti.
- 8 Iuramentum calumnie poteſt preſtari, & intimari una cum decreto ad breuitati conſulendum, & quomodo.
- 9 Exceptio nihil fieri, niſi ſpecificata ſumma, & ſactis calculis, ante mandati expeditionem, quomodo opponenda.
- 10 Citatio ad intereſſendum calculo, ejuſque formula, & proceſſus.
- 11 Citatio ad videndum mandari eligi peritos ad effectum calculandi, ejuſque formula, & proceſſus.
- 12 Peritus quomodo ab utraque parte eligendus.
- 13 Citatio ad informandum peritos, ejuſque formula, & proceſſus.
- 14 Citatio ad faciendum referre ſuum peritum, ejuſque formula, & proceſſus.
- 15 Citatio alia ad faciendum referre ſuum peritum, ejuſque formula, & proceſſus, ut evitetur materia appellationis.
- 16 Periti quomodo ſolent referre.
- 17 Citatio ad concordandum de tertio perito, ejuſque formula, & proceſſus.
- 18 Prajudicialia in partibus quomodo alleganda.
- 19 Iura ante lapſum terminum prajudicialium quomodo producenda.
- 20 Generalia contra iura quomodo opponenda.
- 21 Exceptiones omnes competentes poſſunt opponi, ſi que poſſunt probari.
- 22 Exceptio beneficii in inventarij quomodo, & ad quid opponenda.
- 23 Citatio ad docendum, ſe ad iſſe cum beneficio inventarij, quando neceſſaria, ejuſque formula, & proceſſus.
- 24 Hæredes beneficiati non docente de legitimo inventario, vel de inventariatis rationem non reddente obtrinetur, exequatur contra perſonam, & bona propria.
- 25 Terminus proſervato quid ſit, & qua ratione introductus.
- 26 Citatio ad videndum aperiri terminum, proſervato habitum, eſt ad libitum, ejuſque formula, & proceſſus.
- 27 Si cauſa diſcuſſione indiget, neceſſe eſt informare iudicem in die Notarij in Camera oretenus, & in ſcriptis citata parte.
- 28 Citationes ad informandum in die Notarij, & earum formula, & proceſſus.
- 29 Citatio, ad videndum expediri mandatum, quando neceſſaria, ejuſque formula, & proceſſus.
- 30 Citatio ad videndum expediri mandatum alias decretum, quando dubitatur de defectu decreti, ejuſque formula, & proceſſus.
- 31 Citatio ad videndum mandari exequi mandatum alias decretum & relaxatum quando neceſſaria, ejuſque formula, & proceſſus.
- 32 Exequatur poſt expeditum mandatum quando & quomodo obtrinemum.
- 33 Citatio ad videndum mandari ſuperſederi, ejuſque formula & proceſſus.
- 34 Superſeſſoria quando poſſit obtrineri, & quando revocari.
- 35 Citatio ad videndum revocari ſuperſeſſoriam, ejuſque formula, & proceſſus.
- 36 Citatio ad videndum reponi à decreto prajudiciali relaxationis mandari, ejuſque formula, & proceſſus.
- 37 Citatio ad videndum reponi à quocumque præſenſo decreto prajudiciali, ejuſque formula, & proceſſus.
- 38 Citatio ad videndum revocari mandatum, ejuſque formula & proceſſus.
- 39 Citatio ad videndum reponi à decreto prajudiciali revocationis mandari, ejuſque formula, & proceſſus.
- 40 Citatio ad comparendum coram Domino, & audiendum ejus voluntatem, ejuſque formula, & proceſſus.
- 41 Intimatio non eſt neceſſaria, ſi in decreto notatur præſentia Partium, niſi iudex mandet intimari.
- 42 Citatio ad videndum revocari executionem nulliter, & indebitè ſactam, ejuſque formula, & proceſſus.
- 43 Citatio ad videndum revocari executionem ſactam virtute mandati revocati, ejuſque formula, & proceſſus.
- 44 Actor, qui non poteſt audiri, niſi reſectis expenſis, quomodo proteſtetur, & faciat depoſitum, ut audiatur.
- 45 Proteſtatio citata parte quando, & qualis neceſſaria, ut reus, protrahens litem teneatur parti ad intereſſe, & num. 46.
- 46 Citatio ad dicendum contra proteſtationem, ejuſque formula, & proceſſus.
- 47 Intermino ad dicendum contra proteſtationem, generalia opponenda ſunt, & quomodo.
- 48 Exceptio excommunicationis repellit à limine, etiam ſi quis ſi excommunicatus in alia cauſa, & nunquam conſuetur excluſa.
- 49 Excommunicatus non debet audiri, etiam volente parte.
- 50 Excommunicatus reus neceſſarius poteſt excipere, defendere, & appellare, & reſcriptum impetrare.
- 51 Excommunicatus, contemnens abſolvi, non debet audiri, etiam ſi reus neceſſarius.
- 52 Proceſſus factus ab actore excommunicato ante oppoſitionem exceptionis remanet validus, & num. 62.
- 53 Exceptio excommunicationis non obſtat, ſi conſtat de abſolutione.
- 54 Exceptio perjurij repellit à limine iudicii.
- 55 Exceptio perjurij eſt litis ſinitæ.
- 56 Perjurus dicitur jure ſuo privatus.
- 57 Perjurus cadit ab actione, & omni commodo contractus privatus remanet, & proceſſus ab eo fabricatus parte opponente, eſt ipſo jure nullus.
- 58 Proceſſus à perjurio fabricatus, antequam pars opponat de perjurio, remanet validus & n. 61.
- 59 Pars non poteſt remittere perjurium, ſed poenam circa ejus intereſſe.

- 60 Exceptio perjury potest quodcumque opponi ante sententiam.
- 61 Opinio Pichi, quo processus factus à perjurio nullo modo valeat, reprobatur, & n. 62.
- 62 Absolutione obientia ab excommunicato, processus factus ante oppositionem excommunicationis, valet, & re-assumitur in eodem statu, & terminis.
- 63 Instantia data corruit argumentum.
- 64 Iudex potest repellere perjurum ex officio, etiam parte non opponente.
- 65 Exceptio perjury, requirens indaginem, non repellit à limine.
- 66 Exceptio perjury de qua clare non constat, non repellit à limine.
- 67 Perjurus non repellitur à limine, nisi in causa, in qua est perjurus, & in argumentibus illam.
- 68 Perjurus non repellitur à limine, quando promissio est ex utriusque contrahentis parte illi-cita.
- 69 Perjurus non repellitur à limine in defensione propria Ecclesie, nec in defensione propria.
- 70 Perjurus Reus necessarius excipiendi, & defendendo auditur, & n. 94.
- 71 Perjurus non repellitur à limine, quando dolus, & laesio enormissima est jam detecta per sententiam, vel alias de ea constat notorie.
- 72 Si non constat de laesione enormissima, & objicitur de perjurio, docendum est de absolutorio.
- 73 Perjurus qui citatus per viam signaturæ gratia à perjurio obtinuit absolutionem à Papa, non repellitur à limine.
- 74 Absolutio à perjurio incursio non potest, nisi ex gratia Papæ, concedi.
- 75 Citatio Partis in absolutione à perjurio est necessaria, & quare.
- 76 Absolutio à perjurio est obtinenda specificè, nec suffi-ciunt clausule generales, & quare.
- 77 Absolutio à juramento, quæ ad effectum agendi conceditur parte non citata, est obtinenda in primis ad evitandum incursum perjury.
- 78 Absolutio à juramento est necessaria, etiam si instrumentum sit nullum defectu solemnitarum statuti.
- 79 Instrumentum nullum factum contra formam statuti non probat juramentum.
- 80 Absolutiones tot obtinende, quot sunt juramenta.
- 81 Jurans solvere, absolutionem non petere, & impetrata non uti, debet prius ab isto tertio juramento, deinde à secundo, & demum à primo obtinere absolutionem, alias nihil agit.
- 82 Nisi absolutio habeat relationem ad instrumenta, in quibus juramenta continentur.
- 83 Retatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 84 Absolutio à juramento non conceditur, nisi ex causa.
- 85 Auditoris roga possunt relaxare juramenta in causis coram eis verentibus.
- 86 A.C. habet facultatem exequendi instrumenta cameræ obligatione vallata, non obstante absolutione obientia à juramento ad effectum agendi.
- 87 Absolutio à juramento non retardat executionem obligationis cameræ &c.
- 88 Absolutio ad effectum agendi non prodest ei, qui incidit in perjurium, nisi prius obtineat à Papa absolutionem à perjurio.
- 89 Credens, absolutionem obtentam esse sufficientem, vel non contravenire pactis, excusari potest à perjurio.
- 90 Perjurium non incurritur sine dolo, & perfidia.
- 91 Causa qualibet, etiam levis, excusat à perjurio, sicut à dolo.
- 92 Absolutio ad effectum excipiendi in curia non datur, & quare n. 93. & seqq.
- 93 Exceptio requirit indaginem, quæ in summaria cognitione repellitur.
- 94 Reus in sua exceptione est actor.
- 95 Exceptiones, quod quis non habeat legitimam personam standi in iudicio, semper possunt opponi, & numquam consentur exclusæ.
- 96 Juramentum calumnie est de essentia in quolibet iudicio.
- 97 Juramentum calumnie non est de necessitate nisi petatur.
- 98 Juramentum calumnie non potest remitti expresse secus tacite.
- 99 Juramentum calumnie petitur, nisi fuerit prestitum, processus est nullus.
- 100 Juramentum Calumnie petitur non potest omit-ti, & antequam presteretur, denegatur audientia.
- 101 Jurare de calumnia tenetur tam actor, quam Reus, & in primis actor.
- 102 Actor recusans de calumnia jurare, cadit à jure suo, Reus vero habetur pro confesso.
- 103 Jurare de calumnia tenetur, tam principalis, quam procurator.
- 104 Jurare de calumnia sat est ante sententiam.
- 105 Juramentum calumnie prestat in terminis substantialibus, sat est.
- 106 Procurator habens mandatum speciale à Domino tenetur jurare de calumnia in animam ipsius Domini, alias in animam propriam.
- 107 Procurator habens mandatum generale ad lites admittitur ad jurandum de calumnia, quicquid sit de jure.
- 108 Juramenti calumnie petiti omisso impedit executionem obligationis cameræ.
- 109 Petitio juramenti de calumnia, nisi reperatur protestatio in quolibet actu, per processum ad ulteriora evanescit, & processus valet.
- 110 Juratum satis dicitur de calumnia, si in terminis substantialibus fuit servatus terminus ad jurandum de calumnia.
- 111 Omisso juramenti calumnie, etiam petiti, non nocet, si constat de bono jure.
- 112 Protestatio nihil fieri, nisi specificata summa, & factis calculis, parte posita iterum citata & intimata, nil operatur, si summa erat liquida.
- 113 Peritus in arte standum est.
- 114 Periti preferuntur testibus, sed magis creditur illis, qui negotio interfuerunt.
- 115 Parte contumace in electione periti iudex illum eligit ex officio.
- 116 Relatio peritorum à partibus electorum, ac periti de consensu partium vel à Rota electi, standum, donec doceatur de errore.

117 Periti debent referre in actis cum iuramento.

118 Periti non debent esse partibus suspecti.

119 Periti debent referre, & iudex iudicare.

120 Periti in discordia existentibus, eligitur Tertius.

121 Partibus existentibus in mora eligendi tertium, eligitur ex officio a iudice.

122 Sententia peritorum, quoad iudicem numquam transit in iudicatum, nisi quis promiserit stare cumque relationi illorum.

123 Sententia peritorum, & lata de illorum consilio potest quandoque revocari per electionem aliorum.

124 Revisio peritorum non datur, nisi semel, ne processus detur in infinitum.

125 Peritis referentibus super diverso capite a secundis, est locus ulteriorum eorum deputationi.

126 Peritorum Relatio est semper retractanda, quando manifeste apparet erronea.

127 Peritorum Relatio nulla retractatur, & nullum producit effectum.

128 Peritorum relatio est nulla, si non constat de electione, vel de presentia, aut de citatione Partis in examinatione negotij.

129 Periti unus relatio nulla est, si duo fuerint deputati.

130 Citatio partis in mensuratione per peritos facienda requiritur pro die, & hora certa.

131 Citatio, seu denunciatio quæ ibet extrajudicialis debet fieri pro die, & hora certa, secus in citatione judiciali, & quare.

132 Relationi Tertij Periti ser. ser. facta standum est.

133 Etiam si discordet ab aliis duobus.

134 Contrarium quod nulli standum sit.

135 Pro concordia videtur posse distinguere, & quomodo.

136 Secundo, & melius pro concordia videtur distinguendum, & quomodo.

137 Tertij Periti de consensu electi relationi standum videtur, etiam si discordet ab aliis duobus.

138 Relationi tertij Periti de consensu electi ser. ser. data, quæ iustificatur ex actis, standum est: etiam si discordet ab aliis, alias secus.

139 Tertius Peritus in casu concordia non cogitur ad referendum, nec ejus deputatione opus est.

140 Peritis duobus concordantibus, & non tertio standum est.

141 Verba illa in citatione posita, & quodcumque decretum necessarium, & opportunum fieri oportet, ut iudex possit facere decretum sibi benevisum.

142 Decretum super electione peritorum potest interponi, nisi ad p. d. cum intimatione, vel simpliciter cum intimatione.

143 Decreto super electione Peritorum interposito, an, & quando possit ad ulteriora procedere.

144 Citatio ad docendum de prejudicialibus in Partibus, datur dilatio secundum distantiam loci, si jurat de calumnia, alias secus.

145 Prejudicialibus medio iuramento allegatis, da-

tur dilatio secundum distantiam loci, & interim nihil potest innovari.

146 Prejudicium terminus currit a die facti decreti, & executæ intimationis, non a die allegationis.

147 Dilatio a iudice in decreto secundum distantiam loci concessa ad docendum de prejudicialibus, nihil relevat, si deinde allegentur, alias suppletur dilatio, in eo quod desit.

148 Protestatio, non admitti iura in prejudicium operatur, ut iudex admittat illa sine prejudicio, quæ admissio non nocet.

149 Clausula sine prejudicio præservat obligationem cameralem, & cetera in statu, & terminis, quatenus ius permittit.

150 Clausula sine prejudicio operatur, ut quoad prejudicium inferendum actus habeatur pro non factis.

151 Admissio sine prejudicio nil præjudicat decretis factis, aut mandata relaxato, in quantum ius patitur.

152 Admissio iurium, & etiam cum clausula sine prejudicio circumducit conclusionem in causa, & terminum pro servato, & quare num. 153.

153 Curia observat, ut citetur unico contextu ad concludendum in causa, & ad sententiam.

154 Lata sententia prout in cedula, vel termino habito pro servato, Notarius omni a ponit sub die, in qua cadebat citatio, etiam si postea pronuntiatur sit.

155 Si constat aliunde, in scriptis non fuisse pronuntiatum ea die, qua cadebat citatio, sententia est nulla.

156 Iuribus admissis sine prejudicio conclusis, & termini pro servato, eo ipso constat, quod sententia non erat lata, & remanet nulla.

157 Admissio iurium sine prejudicio decreti & mandati, præsupponit decretum factum, & mandatum relaxatum.

158 Conclusio in causa ligat manus parti, quoad productionem, & iudici quoad admissionem.

159 Actus conclusionis in causa est omnino contrarius productioni, & admissioni restum, & iurium, & ideo illam destruit, protestatione non obstante.

160 Decretum relaxationis mandati non est aliqd de substantia contrarius prod. & ori, & admissioni iurium, ideo admissio, cum clausula sine prejudicio, operatur.

161 Iudex ignorans conclusionem in causa, non videtur illam revocare per novam admissionem, sed hoc non est admittendum de facili.

162 Conclusio in causa non revocatur sine aliquo decreto.

163 Exceptio firmat Regulam contrariam in casibus non exceptuatis.

164 Exceptio declarat, quid sit sub Regula, & sub ea includit casus similiter exceptuatis.

165 Obligatio camerale non admittit exceptiones extrinsecas a contractu.

166 Obligatio camerale non retardatur ab exceptionibus illigidis, turbidis, seu ambiguis.

167 Obligatio camerale non retardatur a petitione restitutionis in integrum, si sit maxime præventum in petitione executionis.

- 168 Obligatio cameraris non admittit exceptionem discussionis.
- 169 Exceptio requirens indaginem non impedit execut. oblig. camer. aut instrumenti Guarantigati, vel alterius iudicii executivi.
- 170 Exceptio requirens indaginem quid sit.
- 171 Exceptio contractus facti sine causa non retardat executionem obligationis cameraris.
- 172 Exceptio non retardat executionem obligationis cameraris, nisi sit ex tribus, scilicet novationis, solutionis, & satisfactio.
- 173 Data incompetencia iudicis, vel inhabilitate Persona, retardatur executio obligationis cameraris.
- 174 Nullitas instrumenti impedit executionem obligationis cameraris.
- 175 Exceptio apparens ex ventre instrumenti impedit executionem obligationis cameraris.
- 176 Exceptio compromissi, oriens ex ventre instrumenti impedit executionem obligationis cameraris, etiam si requiratur indaginem.
- 177 Exceptio requirens probationes extrinsecas à contractu, non dicitur oriri ex ventre ad impediendam obligationis camer. executionem.
- 178 Obligatio conditionalis, vel in diem, ante purificationem non potest executioni mandari.
- 179 Exceptio oriens ex natura rei admittitur in omni iudicio, etiam ad impediendam executionem obligationis cameraris.
- 180 Exceptio cedendarum retardat executionem obligationis cameraris.
- 181 Exceptio cedendarum nunquam censetur exclusa.
- 182 Exceptio rei non tradite retardat executionem obligationis cameraris.
- 183 Exceptio rei non libere tradite retardat executionem obligationis cameraris.
- 184 Exceptio rei non libere tradite non retardat, si habentes inter esse consentiant, & pretium sit investendum vel emptor non possit damnum pati.
- 185 Exceptio pretij non soluti, vel non implementi in totum, vel in partem, impedit executionem obligationis cameraris.
- 186 Exceptio non implementi etiam in minimo obstat, etiam cessionario.
- 187 Exceptio non implementi non prodest ei, qui primo contravenit.
- 188 Exceptio non implementi non relevat, si tempus praefixum non est elapsum, vel illa non est clara.
- 189 Defectus cause sicut reductio ad non causam, impedit executionem obligationis cameraris.
- 190 Defectus cause ut pr. sit, debet esse evidens, & verificari circa causam finalem.
- 191 Exceptio compromissi necessaria, etiam ex pacto impedit executionem obligationis cameraris.
- 192 Exceptio compromissi voluntarij non retardat executionem obligationis cameraris, nisi data cautione, & curis casibus, remissive.
- 193 Exceptio rei tentio is retardat executionem obligationis cameraris, etiam quantitate non liquida.
- 194 Exceptio presumpta satisfactionis retardat executionem obligationis cameraris.
- 195 Exceptio presumpta satisfactionis obstat administratori, si constet eum potuisse sibi satisfacere alias fecit.
- 196 Exceptio presumpta satisfactionis non obstat administratori in reliquis, quando constat eum esse debitorem in certa summa, quam offert compensare.
- 197 Exceptio simulationis probata impedit executionem obligationis cameraris.
- 198 Exceptio fidei iuramenti impedit executionem obligationis cameraris.
- 199 Exceptio rei iudicata retardat executionem obligationis cameraris, & admittitur in quocumque iudicio.
- 200 Exceptio prescriptionis retardat executionem obligationis cameraris.
- 201 Obligationes camerales omnes sunt jurata.
- 202 Actio per iuramentum de iure communi perpetuatur ultra triginta, & usque ad quadraginta annos.
- 203 Statutum urbis cap. i § 8. lib. 1. spatio sexdecim annorum inducit presumptionem, etiam contra contractum juratum, & camerale obligatione Vallatum.
- 204 Statutum urbis, d. cap. i § 8. tollit fidem instrumenti, adeo ut ex illis non probetur iuramentum.
- 205 Prescriptio stat. urbis d. cap. i § 8. procedit etiam contra forenses, & in obligationibus alibi confectis, dummodo petitio fiat in urbe.
- 206 Prescriptio stat. urbis, cap. i § 8. lib. 1. non habet locum, si solutio fuit destinata certo loco extra curiam, etiam si petitio fiat in curia.
- 207 Oblig. camer. licet operetur, ut quis possit ubique conveniri, non tamen operatur, ut solutio certo loco destinata, sit ubique facienda.
- 208 Solutio in pluribus locis destinata attenditur, quoad prescriptionem, statutum unum ex locis destinatis in quo sit petitio.
- 209 Statutum urbis d. cap. i § 8. lib. 1. expresse excipit contractus censuum, & subsequens c. i § 9. non comprehendit contractum juratum.
- 210 Statutum urbis circa prescriptionem non habet locum in actione reali, quae pro censibus competit.
- 211 Statuto urbis circumscripto, fructus censuum possunt semper peti per triginta annos ante litem motam.
- 212 Forensibus contra statutum urbis succurritur per restitutionem in integrum ex capite ignorantiae illius, nisi illa conjecturis, aut culpa excludatur.
- 213 Confessio de bono iure, in causis restitutionis in integrum, quadrennium de stylo non attenditur in curia.
- 214 Exceptio vulnerationis instrumenti impedit executionem obligationis cameraris.
- 215 Obligatio cameraris vulneratur, quando per sententiam, aut decretum instrumentum fuit declaratum nullum.
- 216 Obligatio cameraris non vulneratur, si sententia lata, aut decretum factum pro ea, fuit tantum revocatum.
- 217 Iudex tunc demum vulnerat instrumentum quando dirigit verba sententiae, aut decreti contra illud, alias secus.
- 218 Sententia nulla, aut notorie injusta non vulnerat obligationem cameralem.
- 219 Sententia lata in alia causa, vel sine actis, non vul.

- vulnerat obligationem cameralem.
- 220 Sententia nulla lata in causa criminali, vel sine actis, non vulnerat obligationem cameralem.
- 221 Sententia absolutoria ab impetitu lata, si fuit ab ea appellatum, vulnerata remanet per indirectum camerale obligatio.
- 222 Sententia nulla seu notorie injusta, à qua non fuit appellatum, non vulnerat, quia, quod nullum est, nullum producit effectum.
- 223 Sententia vulnerante sublata, cessat vulnus, & proceditur ad executionem.
- 224 Vulnus non retardat executionem obligationis camerale si Papa mandata ita procedi, vulneratione non obstante.
- 225 Exceptio relevans alias non admittenda, si est probata, vel potest incontinenti probari, retardat executionem obligationis camerale.
- 226 Exceptio lesionis non retardat executionem obligationis camerale, secus si est probata, dummodo non requiratur indagatio.
- 227 Exceptio Usuraria privatus non retardat executionem obligationis camerale, nisi sit evidens, & indubitabili.
- 228 Exceptio erroris non retardat obligationis camerale executionem, nisi error sit clarus, & probetur incontinenti.
- 229 Exceptio simulationis non retardat executionem obligationis camerale, nisi sit probata, vel clara, quæ post incontinenti probari.
- 230 Exceptio remissionis assensus non retardat executionem obligationis camerale, secus si est probata.
- 231 Exceptio non numerata pecunie non retardat executionem obligationis camerale, secus si est probata.
- 232 Exceptio compensationis non retardat executionem obligationis camerale, & quando hoc signanter procedat.
- 233 Exceptio compensationis crediti pariter privilegiati & liquidi, impedit executionem obligationis camerale.
- 234 Exceptio compensationis admisso residet in arbitrio iudicis, confiso de paupertate, vel onere filiorum.
- 235 Exceptio compensationis debiti, contracti post obligationem cameralem, retardat illius executionem.
- 236 Exceptio compensationis censetur renunciatio per suspensionem termini.
- 237 Exceptio novæ conventionis est ex tribus impediens executionem camerale obligationis.
- 238 Exceptio pacti de non petendo est prima ex tribus, ex quo pactum continetur sub nova conventionione.
- 239 Exceptio falsi clare incontinenti probata retardat executionem obligat. camer. sicut exceptio falsæ causæ concludenter probata.
- 240 Exceptio falsitatis est ex tribus.
- 241 Suspicio falsitatis in civilibus habetur pro falsitate.
- 242 Solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio.
- 243 Exceptio solutionis est una ex tribus.
- 244 Producent tres ultimos quietantias pro tribus ultimis terminis, seu solutionibus, etiam bimestralibus, presumitur semper retro solvisse.
- 245 Solutio pro residuo, vel complemento literarum à toto.
- 246 Declarare inquam causam fiat solutio, spectat ad debitorem.
- 247 Creditor, si debitor non declarat, potest in acta receptionis declarare, inquam causam recipiat, prout magis expedit creditori, secus ex intervallo.
- 248 Solutio in dubio cedit in causam duriorum, nisi aliter sit à debitore declaratum, aut alias constet de consensu partium.
- 249 Causa durior est, quæ continet obligationem cameralem.
- 250 Presumitur in dubio pro validitate inventarii.
- 251 Presumptio pro validitate actus omnibus aliis antefertur.
- 252 Inventarium rite factum preservat heredem in statu, quo erat ante aditum.
- 253 Hares tenetur docere de inventario legitimo, & reddere rationem, alias proceditur contra eum eodem modo quo procedi potuisset contra defunctum.
- 254 In tribunali A. C. citatur ad docendum adivisse cum beneficio, inventarium rite confectum, & rationem reddidisse, quod etiam observatur in Rota.
- 255 Iudex habens terminum pro servato, ut gaudeat spatio ad deliberandum, debet illum declarare infra decem dies.
- 256 Auditores Rota habent facultatem publicandi terminum habitum pro servato infra quindecim dies.
- 257 Incuria Capitol. loco termini pro servato sit diffusio, & quid sit diffusio, & quid monito.
- 258 Diffusio sit ad p. d. iudicem, in qua, si iudex decretum non facit, expirat diffusio.
- 259 Diffusio requirit presentiam partis, de qua Notarius testetur in extensione diffusionis.
- 260 Notarius nihil scribit, dum iudex habet terminum pro servato, sed omnia ponit sub die, pro qua cadebat citatio, dum iudex huiusmodi terminum declarat.
- 261 Admissio novorum iurium circumducit terminum pro servato, non obstante quavis protestatione, & quare.
- 262 Iudex decernit mandatum nisi infra tres, si debitor non consensit unica &c. alias nisi ad p. d. n. si sibi danda longior d. latior videatur.
- 263 Iudices Romane Curie ex iusta causa solent reponere partem in terminis, in quibus erat ante factum decretum.
- 264 Iudex ordinarius potest cognoscere de nullitate sue sententiae, & quasi iudices ordinarii in Romana Curia.
- 265 Requisita Pauli de Castro in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco, sunt, quod debitor sit in mora, quod creditor habuerit occasionem luendi, & quod ob defectum pecunie illam amiserit.
- 266 Solus negotiari tenetur verè, & concludenter probare requisita Pauli de Castro, si vult consequi interesse, nec sufficit probatio presumptiva, ut servat Rota.
- 267 Fides Proxenetæ quod quis invenerit loca emenda, debet esse legitime recognita, alias non probat.
- 268 Protestatio contra debitorem juxta doctrinam Pauli

- Pauli de Castro debet fieri à principali, vel ab habente mandatum speciale.
- 269 Contrarium quod lucrum cessans possit probari per conjecturas, & signanter à solito negotiari.
- 270 Probatio concludit à communiter accidentibus.
- 271 Conjectura in materia interesse sufficiunt.
- 272 Tertium requisitum Pauli de Castro, videtur improbabile.
- 273 Probatio conjecturalis transfert onus probandi contrarium in adversarium.
- 274 Verba illa, Pauli de Castro, quia pecunias non habuit, non potuit emere, non sunt verba articuli, sed tendunt ad illationem.
- 275 Ea, quae consistunt in animo, probantur per iuramentum, & conjecturas sicut ea, quae sunt difficultu probationis.
- 276 Interesse, quando non est omnino incertum sed in potentia propinqua, videtur posse probari per iuramentum.
- 277 Lucrum cessans potest probari per conjecturas, & quare.
- 278 Interesse ex equitate l. curabit debetur ab emptore, qui pretium non solvit, absque requisitu Pauli de Castro, & quare.
- 279 Equitas l. curabit. habet locum, etiam pro rata pretij non soluti, & data dilatione ad solvendum, cum pacto quod interim solvatur interesse ad certam quantitatem, secus extra pretium.
- 280 Pecunia non facit fructus sicut res empti, ideo tunc pro consecutione interesse sunt necessaria requisita Pauli de Castro.
- 281 Equitas l. curabit. procedit etiam in venditore, cui pretium fuit solutum, ut teneatur ad fructus recompensativos, donec rem venditam tradat.
- 282 Equitas l. curabit. habet locum in omni contractu corresponsivo.

De exceptionibus dilatoriis,
& peremptoriis, ac replicationibus, Pars Prima.
Cap. VIII.

- I**rmata jurisdictione, ad impediendam mandati relaxationem, & expeditionem in termino citationis ad solvendum, necnon etiam intimationis, & antequam mandatum expediatur, multae exceptiones dilatoriae, & peremptoriae opponi possunt.
- 2 Primò possunt opponi exceptiones contra personam actoris, si quae sint, videlicet.
- A Adversarium esse excommunicatum, A per-
B jurum B & similes C, ut infra videlicet.
- C Pro NN. contra NN.
- In Officio NN. dixit NN. Adversarium esse publice excommunicatum (vel esse perjurum vel quid simile) ideo non esse audiendum. sed repellendum à limine iudicii, alias protestatus fuit de nullitate, omni &c.

3 Secundò potest opponi, nihil fieri, nisi recognitis iuribus, & legitimatis personis D, si iurum recognitio, & personarum legitimatio sint necessariae, hoc modo, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. Procurator prout de ejus mandato procurat docuit per instrumentum publicum rogatum per acta N. sub die N. tenoris &c. Et dixit, nihil fieri, nisi recognitis iuribus, & sibi intimato die, & hora certis ad effectum &c. Et nisi legitimatis personis (vel nisi legitimatis hinc inde personis, si ex utraque parte legitimatio sit necessaria) & nisi servatis servandis, & verificatis verificandis, alias &c. omni &c.

4 Facta hac protestatione, & oppositione, iura sunt recognoscenda, alias non posset deveniri ad expeditionem mandati: & si persona sit mutata debent omnino legitimari, alias sine notoria nullitate ad ulteriora procedi non poterit.

5 Tertio potest opponi nihil fieri, nisi iurato de calumnia, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. dixit, & protestatus fuit nihil fieri, nisi iurato de calumnia E per principalem met, & sibi intimato, ac ser. ser. ver. ver. alias &c.

6 Et tunc si principalis est in curia, tenetur ipse jurare de calumnia, alias poterit jurare per Procuratorem, ut infra, & nisi fuerit iuratum, non poterit ad ulteriora procedi in expeditione mandati, sine vitio nullitatis.

7 Pro NN. contra NN.

In Officio NN. medio iuramento tactis &c. juravit de calumnia in forma, omni &c.

Et deinde fit intimatio, videlicet,

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter fuit iuratum de calumnia, & alias prout in actis, Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

8 Ad consulendum brevitati advertendum est, quod poterit jurari de calumnia eadem die qua obtinetur decretum, & intimari una cum decreto, etiam si non fuerit oppositum, nè, si postea opponatur, sit facienda nova intimatio, & expeditio mandati interim retardetur.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter fuit iuratum de calumnia, & Dominus relaxavit mandatum, & alias prout in actis. Instante NN. Principali, sive &c.

N. Notarius.

9 Quarto potest opponi nihil fieri, nisi specificata summa, & factis calculis F ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. & protestatus fuit, nihil fieri, nisi specificata summa praesentia, medio iuramento tactis &c. & factis calculis, & sibi intimato pro die, & hora certis, ad effectum &c. alias de nullitate &c.

10 Et tunc pro hac protestatione adimplenda est necessaria pro parte actoris hac intimatio, videlicet.

A. C.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter infra scriptus instans die N. hora N. erit in officio ad calculandum, idem citetur idem ad interessendum, quatenus &c. alias videndum expediri mandatum, quibuscumque non obstantibus ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Si pars comparet, specificatur summa & sunt calculi parte præfente, sin minus, fit in actis hæc protestatio, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. expectata hora N. intimata, & hora N. proximè sequenti pulsata, accusando contumaciam partis adversæ non comparentis medio juramento tactis &c. specificavit summam, & calculavit in scutis NN. salvo jure &c. omni &c.

Et deinde fit intimatio, videlicet.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter fuit specificata summa, & adimpleta protestatio, & Dominus mandavit expediri mandatum quibuscumque non obstantibus, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

11 Sed si calculi faciendi requirant electionem peritorum, & pars adversa de hoc protestetur, citatur hoc modo, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis ad videndum mandari eligi peritos G. ad effectum calculandi, illosque eligi videndum, & eligendum alias videndum pro ejus parte eligi, & deputari per Dominum ex officio, & quodcumque decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi H. ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

1 NN. Petiit ut supra, ex tunc Dominus mandavit eligi peritos cum intimatione I. omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus mandavit eligi peritos, & alias prout in actis, ideo citetur idem, ad illos pro ejus parte eligendum, alias videndum per Dominum deputari ex officio ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Si pars non comparet, obtinetur decretum videlicet.

NN. Petiit ut supra, ex tunc Dominus elegit in peritum NN. nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus deputavit peritum, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

12 Peritus autem ab una, vel etiam altera parte illum eligere volente, eligitur ut infra, videlicet

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. elegit pro ejus parte in peritum NN. ad effectum calculandi super juribus de quibus agitur, omni &c.

13 Deinde peritis informatis citatur altera pars, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis ad informandum peritos, quatenus &c. & videndum illos mandari referre, & decretum necessarium & opportunum fieri ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus mandavit referre peritos, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Quod si peritus exadverso electus non dat suam relationem, citatur hoc modo, videlicet.

A. C. N.

14 Citetur NN. exadverso principalis, ad faciendum referre suum peritum, alias videndum mandari stari relationi periti infra scripti instantis ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus mandavit stari relationi periti, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

15 Sed quia ab hoc decreto datur appellatio, ideo si lis continet summam appellabilem melius est citare, ut infra, ad tollendum adversario refugium appellationis, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis ad faciendum referre suum peritum, alias videndum, per Dominum eligi alium ex officio ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra eligi in peritum NN. nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali qualiter Dominus elegit alium peritum, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

16 Et deinde citatur denuò ad videndum mandari referre peritos ut supra, & facta solita intimatione, elapsoque termino in ea contento, periti referunt, & Notarius recipit, & ponit in actis eorum relationes, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. peritus, medio juramento tactis &c. dedit suam relationem, prout in folio, tenoris &c. omni &c.

Vel si sunt concordēs ambo periti, simul dant eorum relationem, prout in folio, tenoris &c.

Si

Si verò quilibet peritus dat de perite suam relationem, discordant, ut potè, quia unus calculat in majori, alter in minori summa, citatur pars adversa hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 17 Citetur NN. ex adverso principalis, ad concordandum de tertio perito, & dandum listam confidentium, & diffidentium, quatenus &c. alias videndum, per Dominum deputari ex officio ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit ut supra, ex tunc Dominus mandavit dari listas ut supra, cum intimatione omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter Dominus mandavit dari listam, & alias prout in actis, ideo citetur idem ad illam dandum, alias videndum per Dominum deputari tertium peritum ex officio, quibuscumque non obstantibus ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum si partes concordant.

NN. Petiit ut supra. Ex tunc Dominus deputavit in peritum NN. de consensu partium, partibus presentibus (vel nisi ad p. d. cum intimatione, si partes non sunt ambæ presentibus.)

Decretum si partes non concordant.

NN. Petiit ut supra. Ex tunc Dominus deputavit in peritum NN. nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter Dominus elegit peritum, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Et deinde citatur ad videndum mandari referre peritum, & obtento decreto, fit solita intimatione, ut supra. Post relationem omnium peritorum iudex procedit ad ulteriora in causa, servatis servandis.

- 18 Quinto possunt opponi præjudicialia in partibus, hoc est nova conventio, seu transactio, solutio, vel quid simile medio juramento tactis &c. alias non relevaret, ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. juramento tactis &c. allegavit præjudicialia L. in partibus &c. & pendente termino &c. protestatus fuit, nihil innovari, alias &c. omni &c.

- 19 Antequam labatur terminus præjudicialium erunt producenda jura ad impediendum expeditionem mandati, ut infra, alias illud posset expediri.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. ad docendum de nova conventionem, facto per compulsum produxit instrumentum publicum transactionis rogatum per acta NN. sub die NN. tenoris &c. (vel quid simile si adest) & protestatus fuit nihil fieri, nisi visis iuribus per Dominum, & illo informato in die Notarii, alias &c.

- 20 Sed si reus producit jura, ut supra, prævia

citatione ad dicendum contra, erit pro parte actoris facienda hæc protestatio, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. protestatus fuit non admitti aliqua jura M. in præjudicium obligationis Cameralis, processus executivi, decreti facti, & mandati relaxati, & his salvis, & non alias &c. contra præsentia jura dixit pro nunc generalia verbo, salvo jure &c. & pendente &c. alias &c. omni &c.

Quo casu iudex admittit dd. jura cum clausula sine præjudicio, ut supra, & si, & in quantum, & non alias &c.

21 Sexto possunt opponi omnes aliæ exceptiones N. competentes, prout præscriptionis, præsumptæ satisfactionis, Novationis, O. Fallitatis, P. Solutionis, Q. & similes, si quæ sint, & probari possint.

22 Septimo, quando quis convenitur uti hæres, ad evitandum executionem in bonis propriis, potest opponi se esse hæredem cum beneficio legis, & inventarii. videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. dixit non posse relaxari aliquod mandatum contra bona propria, nec in eis fieri executio, cum ipse sit hæres NN. cum beneficio legis, & inventarii, prout docuit per instrumentum publicum inventarii rogatum per acta NN. sub die NN. prout in folio, tenoris &c. ideo protestatus fuit, nihil fieri, nisi servatis servandis, & verificatis verificandis, alias &c.

Et tunc, prout etiam quando agitur contra hæreditatem jacentem, & illius curatorem, non relaxatur mandatum, nisi contra bona hæreditaria.

23 Caterum, si mandatum contra bona hæreditaria haud facile exequi possit, vel bona hæreditaria non sint solvendo, tunc citatur hæres hoc modo videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. ex adverso principalis hæres NN. ex adverso principalis ad docendum se adivisse hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii, inventariumque legitime confecisse, & de inventariatis rationem reddidisse, alias videndum mandari exequi mandatum contra personam, & bona propria, quibuscumque non obstantibus ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi infra xv. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali hæredi NN. ex adverso principalis, qualiter Dominus mandavit exequi mandatum contra personam & bona propria, quibuscumque non obstantibus & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

24 Quo casu, nisi hæres docteric, se inventarium legitime confecisse, & de inventariatis rationem reddidisse, vel nisi rationem de inventariatis reddat, R. obtinebitur exequatur mandati contra personam, & bona propria.

25 Oc.

25 Occurrit aliquando, quod pars aliquid relevans opponit, quod indiget discussione, unde iudex ad maturius deliberandum, quid agendum sit pro iustitia, solet non facto aliquo decreto habere terminum pro servato.

Est autem terminus pro servato assumptio dilationis decem dierum a iudice oretenus facta ad deliberandum super causæ expeditione, à die reproductæ citationis computandorum, quo casu iudex in d. termino potest, absque nova citatione, expedire causam ad libitum, & suum facere decretum, prout iustitia postulat.

26 Quod si iudex, aut pars voluerit, poterit nihilominus adversarius citari ad causæ expeditionem, ut infra, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis ad videndum aperiri terminum pro servato habitum, & quodcumque decretum de super necessarium & opportunum fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Et huiusmodi citatio potest reproduci, & non reproduci, arbitrio D. iudicis, & si ipse voluerit, poterit in ea, & non in prima citatione non interponere decretum.

Si reproductur, decretum in pede illius, finitius in pede primæ citationis obtinetur, ut infra, videlicet.

NN. Petiit ut supra. Ex tunc Dominus decrevit, & relaxavit mandatum pro secutis NN. nisi ad p. d. cum intimatione, T. omni &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus relaxavit mandatum, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

27 At si causa requirat maiorem discussionem, & non possit ideo expediri in publica audientia, dum termini observantur a iudice sedente pro tribunali, sed necesse sit, illum informare in die informationis Notarii in camera, tunc ponitur à Notario causæ nomen principalis in lista sub numero corrente, verbi gratia.

Num. N. Pro NN. contra NN.

Et datis à partibus iudici informationibus factis, & juris in scriptis, allatisque ei per Notarium causæ, per diem ante iuribus in actis productis, adveniente die, hora, & numero informationis informatur iudex etiam in voce in camera, in contradictorio, & ita observatur in omnibus causis, etiam summariis, & ordinariis, ubicumque aliqua subest difficultas in quovis articulo, sive principali, sive incidente.

Ad hoc autem, ut in causis executivis, pars compareat ad informandum, citatur ut infra, nisi adhuc daret terminus habitus pro servato, quo casu potest, etiam sine infra scripta citatione, vel cum illa, ad libitum informari, videlicet.

A. C. N.

28 Citetur NN. exadverso principalis ad comparandum coram Domino, & informandum in die informationis Notarii, quatenus &c. alias videndum expediri mandatum, alias decretum,

& relaxatum, & quodcumque decretum desuper necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Hæc citatio potest reproduci, & non reproduci ad libitum, prout dictum est supra de citatione ad videndum aperiri terminum pro servato habitum, non tamen potest reproduci, nisi in die Notarii, si sit iudica, alias prima die iudica post diem Notarii immediate sequente erit reproducenda, & si obtrinetur decretum, debet fieri solita intimatio.

Potest etiam dicta citatio fieri magis specialis ad solvendum, & ad id quod petitur, secundum facti contingentiam. Quod si quis nolit illam reproducere, vel etiam, si causa sit summaria, vel ordinaria, poterit ad effectum ostendendi iudici extrajudicialiter, quod pars fuit citata ad informandum in die Notarii, citare hoc modo.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis, ad informandum in die informationis Notarii; quatenus &c. alias &c. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

29 Verum si mandatum fuerit relaxatum, sed expeditio illius fuit retardata propter oppositiones exadverso factas, & iudex vult partes iterum audire, citatur, ut infra, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis, ad videndum expediri mandatum, alias decretum, & relaxatum, quibuscumque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principalis, qualiter Dominus mandavit expediri mandatum, quibuscumque non obstantibus, & alias, prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

30 Siverò quis dubitat primum decretum, vel aliquem pati defectum, aut continere nullitatem stantibus oppositionibus, & productionibus exadverso factis, ad maiorem cautelam poterit citare hoc modo, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis, ad videndum expediri mandatum, alias decretum, & relaxatum, & quatenus opus sit de novo decerni, & relaxari quibuscumque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principalis, qualiter Dominus mandavit expediri mandatum quibuscumque non obstantibus, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Sed si ad coadjuvandas probationes antiquas fuit pro parte actoris facta nova productio,

L

ctio, ut supra, citatur hoc modo pro obrinendo Exequatur, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principali, ad videndum mandari exequi mandatum, alias decretum, & relaxatum sub die NN. & quatenus opus sit, de novo decerni, & relaxari quibus cumque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus mandavit, exequi mandatum, & alias, prout in actis. Instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

32 Et eodem modo citatur, & intimatur, si post expeditum mandatum, ante tamen illius executionem aliqua persona sit mutata, nam legitima persona, & productis iuribus, obtinetur Exequatur, citata parte, ut supra.

Aliquando reus, post oppositiones factas ante expeditionem mandati, obtinet supersessionem, & citat hoc modo, videlicet.

A. C. N.

33 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum mandari supersederi in expeditione mandati, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p. d. Instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Vel.

NN. Petiit, ut supra, & obtinuit supersederi per dies NN. nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus mandavit supersederi, & alias prout in actis, instante NN. principali five &c.

N. Notarius.

34 Quae supersessoria potest obrineri etiam post expeditionem mandati, citando ad videndum mandari supersederi in illius executione, ut supra.

Idcirco, si actor pretendit revocationem supersessoriae, amotis difficultatibus facti, & iuris, si quae sint, poterit citare hoc modo, videlicet.

A. C. N.

35 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum revocari supersessoriam nulliter, & indebitè extortam, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. principali, five &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni, &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus revocavit supersessoriam, & alias

prout in actis, instante NN. principali, five &c.
N. Notarius

Aliquando etiam reus, antequam expediatur mandatum, obtinet repositionem à decreto relaxationis, citando, ut infra, videlicet.

A. C. N.

36 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum instantem reponi à quocumque pratenso decreto prajudiciali relaxationis mandati nulliter, & indebitè extorti, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p. d. instante NN. principali, five &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus reposuit, & alias, prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Et ob id, si actor videt, huiusmodi repositionem de iure non subsistere, citet etiam ipse ad videndum reponi, & allegatis rationibus opportunis, obtinebit, ut infra, videlicet.

A. C. N.

37 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum instantem reponi à quocumque pratenso decreto prajudiciali nulliter, & indebitè extorto, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. principali, five &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter Dominus reposuit, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Aliquando verò reus post expeditionem mandati obtinet illius revocationem, citando, ut infra, videlicet.

A. C. N.

38 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum revocari mandatum nulliter, & indebitè extortum, cum omnibus inde secutis, & in expensis condemnari, ad p. d. instante NN. principali, five &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus revocavit mandatum, & alias prout in actis, instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Idcirco si actor videt, huiusmodi revocationem de iure non subsistere, alleget rationes, & citet, ut infra, & obtinebit decretum, videlicet.

A. C. N.

39 Citetur NN. exadverso principali, ad videndum instantem reponi à quocumque decreto prajudiciali revocationis mandati, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p. d. instante NN. principali, five &c.

N. Notarius.

Decre-

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus reposuit, & alias prout in actis, Instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Solet aliquando fieri citatio generalis ad audiendam iudicis voluntatem, ad hoc ut iudex possit decretum facere sibi benevisum, hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 40 Citetur NN. exadverso principalis ad comparandum coram Domino, die NN. hora Audientiae (vel informationis Notarii, si illa sit iudicialis) & audiendum ejus voluntatem, & loco voluntatis quodcumque decretum desuper necessarium, & opportunum fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Etsi contingat vigore hujus citationis obtineri decretum, intimatur parti adversae in forma juxta superius tradita.

- 41 Si tamen pars sit praesens, & in decreto quocumque dicatur, partibus praesentibus, vel procuratore exadverso praesente, non est necessaria alia intimatio, nisi iudex mandet nihilominus decretum intimari.

Quod si actor, pendente supersefforia. mandatum exequi fecerit, citatur hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 42 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum revocari executionem nulliter, & indebitè factam in spretum supersefforiae, cum omnibus inde sequutis, & in expensis condemnari, ad p. d. instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Et obtinetur decretum, videlicet.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus revocavit executionem, & alias prout in actis, instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

- 43 Si verò quis post revocatum mandatum, illud nulliter, absque repositione à decreto praedjudiciali, exequi fecerit, citatur hoc modo pro revocatione executionis obtinenda, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis ad videndum revocari executionem nulliter, & indebitè factam vigore mandati revocati, cum omnibus inde secutis, & in expensis condemnari, ad p. d. instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus revocavit executionem, & alias prout in actis, instante NN. principali, live &c.

N. Notarius.

- 44 Nec poterit postea actor audiri, nisi resectis expensis; ideo si vult ad ulteriora procedere protestetur, ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. & sine praedjudicio sui crediti, & quorumcumque aliorum suorum jurium, & non alias &c. ita quod &c. quatenus opus sit, renunciavit tantum executioni ad ejus favorem, & instantiam factae super NN. de qua, seu quibus in actis, omni &c. Et pro expensis liquidis facto deposuit, penes me Notarium actuarium causae Julium unum, offerens plus deponere, seu solvere, si plus taxatum fuerit, non solum ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Poterit etiam, si mandatum, vel executio fuerit à iudice revocata absque alia renuncia, ubicumque expensae sint reficiendae, fieri depositum, & oblatio, de qua supra nè alias expensarum resectio impediat processum ad ulteriora, quo casu pariter onus taxare faciendi expensas ad partem adversam pertinebit, & interim ad ulteriora procedetur.

- 45 Caterum si reus plures opponat exceptiones, ex quibus perneceesse expeditio, seu executio mandati, & per consequens soluti in longum sit protrahenda, vel si ab initio dubitetur, nè lis in longum protrahatur, tunc, ut Reus in casu succumbentiae teneatur etiam ad interesse ob retardaram solutionem, ab eo tempore, in casu, quo alias sine protestatione ad illud non teneretur, fiet contra eum hæc protestatio, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. & ad partis adversae memoriam reduxit, qualiter ipse est ejus creditor in scutis NN. sibi debitis occasione, de qua in instrumento in actis rogato, seu producto, sub die N. anni N. ad quod &c. Verum quoniam sua plurimum interest consequi dictum ejus creditum, cum ex illo emere intendat tot loca Montis fidei urbis (seu aliud secundum facti contingentiam) & jam invenerit dd. locorum venditorem, & dd. loca emenda, prout ex fide proxenetæ, quam facto per compulsum producit tenoris &c. Et nisi sibi solvantur dd. scuta NN. ob defectum pecuniarum dicta loca Montium emere non potest, cum pecunias otiosas penes se, non habeat, nec retinere soleat, prout medio juramento tactis &c. affirmavit, ideo requirit, admonet, & interpellat eundem adversarium ad solvendum dictam summam scutorum NN. alias protestatur Y contra eum de omnibus, & singulis praemissis, & de fructibus, & interesse dictorum scutorum NN. ad rationem fructuum locorum dicti Montis fidei decurrendum, & donec per adversarium fiat dicta solutio, & de omnibus aliis damnis, expensis & interesse, quæ, ob retardationem dictae solutionis

L. 2.

nis

nis, sibi contingere, & de aliis licite protestandis, deducens &c. omne jus &c. & non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Deinde citatur idem adversarius, ut infra videlicet.

A. C. N.

- 46 Citetur NN. exadverso principalis, ad dicendum contra protestationem, requisitionem, interpellationem, & jura producta, & repetita, necnon videndum illam admitti, & mandari afficere, & jurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, admitti, & mandari restitui, dimissa copia collationata, ad p.d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. repetit protestationem hodiè in Broliardo factam, & jura in eodem hac die producta, & petiit, & obtinuit, admitti, si, & in quantum, & mandari afficere, prout de jure, omni &c.

- 47 Exadverso reus protestatur, ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. contra pratenfam protestationem, & jura, dixit pro nunc generalia verba, salvo jure &c. & pendente &c. alias &c. omni &c.

Recognitio verò jurium prædictorum faciendi erit juxta superius tradita, hac eadem par. 1. cap. 2.

Observationes.

- A
48 **E**Xceptio excommunicationis repellit à limine judicii, cap. decernimus de sent. excom. in 6. Papien. in prax. in form. Iur. Test. §. protestante n. 18. & seq. Greg. decif. 64. n. 3. & ibi Beltrami. n. 13. Buratt. decif. 83. n. 6. & non solum in causa, in qua fuit excommunicatus, sed etiam in alia, Buratt. decif. 536. n. 9. & nunquam censetur exclusa, Galles. de ubiq. Camer. 49 q. 17. n. 4. & ibi Zach. n. 46. nec debet ꝑ Judex excommunicatum audire, etiam reo volente, Galles. ubi supra n. 5.

- 50 Conclusio tamen non procedit ad effectum excipiendi, nam excommunicatus Reus necessarius potest excipere, se defendere, & appellare, cap. cum inter §. porro, de except. c. re vera 3. q. 9. ubi Glof. in verb. post excommunicationem, Rot. in Valentina pensionis 31. Januarij 1600. coram bon. me. Patriarcha Hierosolymit. impressa apud Martinesan. de Commiss. lictat. & lictat. p. 3. §. 2. fol. 353. n. 1. secun. nov. impress. & pro defensione, & appellatione rescriptum impetrare, cap. fin. de ex. ep. c. 1. de rescrip. in 6. ubi Glof. in verb. Processus, Caterum si ꝑ contemnit absolvi, non debet audiri, etiam si sit reus necessarius, Buratt. decif. 536. n. 6.

- 52 Parte tamen non opponente, processus, seu Acta facta ab excommunicato actore, etiam in alia causa valent, cap. 1. §. si verò, de ex. ep. in 6. ubi dicitur, quod processus habitus cum ex-

communicato tenet, donec opponatur exceptio, ut postea, illo absoluto, causa reassumatur in statu, & terminis eisdem Glof. in d. c. 1. in verbo Processus de rescrip. in 6. Grav. conf. 199. n. 12. vers. nam excommunicatus, Rot. decif. 2. alias 594. & decif. 57 alias 720. de sent. excomm. in antiq. ubi quod ita servat Rota.

- 53 Secundo conclusio non procedit, postquam excommunicatus docuerit legitime de absolutione, cap. si cum nobis de sen. excom. Glof. in d. c. 1. in verb. Processus, de rescrip. in 6. & dixit Rot. coram bo. me. Contritudo decif. 15. n. 11.

B Exceptio perjurii pariter à limine judicii repellit, cap. dilecti, ubi Felin. n. 2. & Butr. n. 10. de excep. l. si quis major. C. de trans. Rot. decif. 97. n. 8. par. 2. divers. Mantio. dec. 221. n. 1. Rot. post Zach. de oblig. Camer. decif. 146. n. 2. Gregor. dec. 64. n. 1.

54 perit, cap. dilecti, ubi Felin. n. 2. & Butr. n. 10. de excep. l. si quis major. C. de trans. Rot. decif. 97. n. 8. par. 2. divers. Mantio. dec. 221. n. 1. Rot. post Zach. de oblig. Camer. decif. 146. n. 2. Gregor. dec. 64. n. 1.

55 mer. 2. Cavalier. decif. 144. n. 1. & ꝑ est exceptio litis finitæ Grav. conf. 1. pro Genero num. 7. l. 1. in l. si quis major, num. 24. in fin. C. de transact. adeo

56 quod ꝑ perjuris jure suo privatus dicatur, d. l. si quis major. C. de trans. Seraphin. d. privileg. juram. privil. 174. n. 10. Cavalier. decif. 144. n. 1.

57 quoniam ꝑ perjuris cadit ab actione, accepta restituit, poenam solvit, & omni commodo contractus privatus remanet, d. l. si quis major, ubi omnes C. de transact. & alii, & quos cumulat Seraphin. de privil. 174. n. 18. vers. ult. insertur, Farin. de falsit. & simul. q. 160. n. 45. ubi autem quis agit line actione, processus una cum sententia,

parte opponente, est ipso jure nullus, unde etiam resultat notoria injustitia, Buratt. dec. 151. & n. 3. & seqq.

Primò tamen hæc conclusio in materia perjurii non procedit, parte non opponente, quia pars non opponendo, censetur exceptioni renuncialle, adeo quod processus iterum factus valeat, Cravett. d. conf. 199. n. 12. Seraphin. d. privil. 174. n. 18. Lap. Paris. & alij quos allegat Pic. ad statut. urb. lib. 1. c. 1. §. 1. Glof. 23. num. 51. Farinac. de falsit. & simulat. d. q. 160. n. 185. la. è Beltrami. ad Gregor. d. dec. 64. n. 11. & seq. ubi quod ita fuit dictum in Hypalen. Coadjutorie 13. Martij 1615. coram bon. mem. Vbaido. Licet

58 enim ꝑ pars non possit remittere perjurium, Cravett. conf. 151. n. 9. Seraphin. d. privil. 174. n. 18. potest tamen remittere poenam, & id quod concernit ejus interesse, Gravet. d. conf. 151. n. 9. Rot. decif. 19. n. 5. in fin. par. 1. divers. & sic exceptionis oppositionem, Seraphin. d. Privil. 174. n. 18.

59 Et licet Pic. ad statut. urb. Glof. 23. n. 52. crediderit, processum habitum cum perjurio non valere etiam parte non opponente, ea ratione, quia exceptio perjurii, licet non sit ante litem contestatam opposita, potest tamen opponi in quacumque parte judicii ante sententiam, ut ultra per eum allegato, tradit Coccin. decif. 268. n. 5.

60 Nihilominus acta facta ante oppositionem benè valent, & sustinentur ex præallegatis. Nec ad rem pertinet ratio à Pico adducta, quod non censetur renunciatum exceptioni perjurii, nisi donec de ea fuerit oppositum, quod usque ad sententiam semper possit opponi: nam hoc debet intelligi ita & taliter, quod valeant gesta ante

- ante oppositionem, siquidem etiam exceptio excommunicationis semper potest opponi in quacumque parte iudicii, & nihilominus processus habitus cum excommunicato valet ante oppositionem, ut postea, absolutione obtenta, causa in eodem statu reassumatur, *cap. 1. §. si vero de except. in 6. Gloss. in cap. 1. in verb. processus de rescript. in 6. Cravett. conf. 199. num. 12. cum*
- 63 aliis præallegatis, data tamen instantia corruit argumentum, vulgato §. *Pavonum, & §. nam & Apes, Instit. de rer. divis. Coccin. dec. 123. num. 26.*
- 64 Potest tamen iudex, si velit, repellere perjurum ex officio, ne ad ulteriora procedatur, etiam si parte non opponente, ex allegatis per *Farinac. d. q. 160. n. 189. & seq.*
- 65 Secundo non procedit dicta conclusio, quando exceptio perjurii non probatur in continenti, sed requirit altiorum indaginem, *Seraphin. d. privit. 174. n. 16. Farinac. d. q. 160. num. 190. nec*
- 66 quando tamen ea clare non constat, *Mantic. decif. 221. n. 2. & seq. n. 7.*
- 67 Terrio non procedit extra contractum, & causam, in qua quis est perjurus, *Felin. inc. 1. & 2. de except. Rom. sing. 499. n. 2. & ibi Add. Bald. in repet. l. 2. n. 9. in fine ff. de iur. iur. Seraphin. d. privit. 174. n. 16. vers. 2. Rot. dec. 97. n. 10. par. 2. divers. Farin. de falsit. & simul. d. q. 160. n. 184.* Sed bene procedit in causa, in qua quis est perjurus, & in iis quæ d. causam tangunt, *Farinac. d. q. 160. n. 180.*
- 68 Quarto non procedit, ubi promissio esset ex parte utriusque contrahentis illicita, & turpis, quia iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis, *cap. quanto de iur. iur. Pic. ad stat. urb. d. q. 23. n. 33. ubi plures congerit.*
- 69 Quinto non procedit in defensione propriæ Ecclesiæ, *cap. dilecti, & ibi Doct. de excepti. nec in defensione propria, Butr. in d. c. dilecti n. 11. nam*
- 70 perjurus tamen uti reus necessarius, ad excipiendum, & se defendendum auditur, *Greg. dec. 64. n. 4. decif. 18. n. 25.*
- 71 Sexto non procedit, quando dolus, & læsio enormissima est jã detecta, *Pic. d. q. 23. n. 23. Rot. decif. 102. n. 9. par. 1. divers. Farinac. de falsit. & simulat. d. q. 160. n. 285. & quest. 162. n. 87. detecta verò dicitur læsio, aut simulatio quando de ea constat per sententiam, Greg. decif. 64. n. 8. Coccin. decif. 268. n. 4. ubi alias decisiones, de læsione enormissima loquentes, cumulat, prout etiam quando evidenter, & notoriè*
- 72 de ea constaret, alias si antequam de ea tamen constet, obijciatur de perjuro, docendum est de absolutione, *Greg. d. decif. 64. n. 8. & 9.*
- 73 Septimo non procedit tamen postquam quis per viam Signaturæ gratiæ, obtinuerit à perjurio, parte citata, absolutionem à Papa, cujus manus ob incursum perjurii abbreviata non est, *Marches. de commiss. absol. iur. ad effect. agen. par. 3. §. 1. num. 15. fol. 102. secundum nov. impress. Farinac. qui alios cumulat. d. q. 160. n. 180. & n. 181.*
- 74 Secus tamen si quis obtinuerit absolutionem ab inferiore ipsius Papæ, nam tunc bene procedit conclusio, ut perjurus à limine repellatur, *Farinac. d. q. 160. n. 182.* Etenim absolutoria à perjurio incurso non potest, nisi ex gratia Papæ
- concedi *Grav. conf. 1. pro genero n. 7. Marches. de commiss. d. par. 3. §. 2. num. 35. fol. 214. Pic. ad stat. urb. d. q. 23. num. 46. ubi quod ita observatur in Practica, Rot. in Romana nullitatis oblig. 5. Iulij 1604. coram bo. me. Ortemberg, impress. apud Marches. ubi supra §. 1. decif. 7. num. 3. fol. 207. Pacif. de Salu. decif. 95. in fin. secundum nov. impress. Pic. ad statum urb. decif. 54. num. 7. &*
- 75 quia tamen ex contraventione est quæritum jus parti, ideo in absolutione à perjurio necessaria est citatio partis, *Marches. de commiss. ubi supra §. 3. n. 12. fol. 234. & n. 17. fol. 235. ubi quod ita servari vidit, Pic. ad stat. urb. d. q. 23. num. 48. Et debet obtineri tamen absolutio à perjurio specificè, nam cum per illius incursum sit partibus supra, jus quæritum, illud non censetur à Papa sublatum ex clausulis generalibus, Marches. ubi supra de commiss. relax. iur. ad effect. agen. p. 3. §. 3. n. 51. & seq. fol. 240.*
- 77 Quilibet igitur tamen perjurium incurrat, curet antea obtinere absolutionem à iuramento, quæ ad effectum agendi passim ab Ordinario, sine Partis citatione, conceditur *Crav. conf. 7. n. 7. Pic. ad stat. urb. d. q. 23. num. 47. ubi alias de communi, & magis communi, & de observantia in praxi testantes, allegat, Rota in Romana Dotis 4. Februarij 1609. coram bo. me. Penia, & in Signina Castorum 2. Maij 1616. coram bo. me. Remboldo.*
- 78 Quæquidem absolutio est necessaria, etiam si instrumentum prætenderetur nullum defectum solemnitatum statuti, *Greg. decif. 64. n. 6. & ibi Beltram n. 14. Duran. decif. 18. n. 25. instrumentum tamen nullum tanquam factum sine solemnitatibus contra formam statuti non probat iuramentum, Pic. d. q. 23. n. 6.*
- 79 Et si plures fuit juratum, tot sunt obtinendæ absolutiones, quot sunt iuramenta, *Rol. conf. 34. n. 5. lib. 1. Seraphin. de iuram. privit. 83. nu. 46. Gram. decif. 66. num. 12. & seq. Pic. decif. 53. num. 3. decif. 54. n. 8. Rota apud Marches. ubi supra d. par. 3. §. 1. decif. 6. n. 2. & decif. 7. n. 3. vers. secundo fol. 207. Mantic. decif. 267. n. 8. Duran. decif. n. 9. & seq.*
- 80 Et ob id jurans solvere, absolutionem non petere, & impetrata non uti, debet prius obtinere absolutionem ab isto tertio iuramento, *Rolan. d. conf. 34. n. 6. lib. 1. Seraphin. d. privit. 83. n. 46. & deinde à secundo, & postea à primo, Bald. in repet. l. 2. num. 91. ff. de iur. iur. Felin. in cap. Debitores in 3. quest. num. 9. vers. Baldus autem de iur. iur. Rol. d. conf. 34. num. 5. & seq. Succ. conf. 59. n. 7. lib. 3. Rota in Placentina Castri. 4. Iulij 1601. coram bo. me. Cardinali Mellino apud Marches. de commiss. relax. iur. ad effect. agen. d. par. 3. §. 1. decif. 3. fol. 205. secundum nov. impress. alias absolutio non suffragatur, Rot. in Clusina Pensionis 18. Ianij 1590. coram bo. me. Card. Platro, impress. apud Marches. d. par. 2. §. 2. fol. 226. & in d. Placentina Castri coram bo. me. Cardinali Mellino Pic. d. decif. 53. num. 3. & decif. 54. n. 8. & decif. 55. n. 2.*
- 82 Hæc tamen omnia fuerunt notabiliter limitata, ut non procedant in absolutione, quæ habet relationem ad instrumenta, in quibus iuramenta continentur, *Rota in Arantina Commem-*

- de Ven. 29. Iunij 1587. coram bo. me. Orano, & in d. Romana Dotis 4. Feb. 1609. coram bo. mem. Penia & in d. Signina Castrorum 2. Maij 1616. coram bo.
- 83 mem. Remboldo, nam ¶ relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. affe roto. ff. de hered. instit. cum aliis allegat. per Rot. in d. Signina Castrorum.
- 84 Absolutio tamen non conceditur, nisi iusta existat causa, ut doli, metus, vel alia similis, Mantica. d. decis. 1267. n. 9. Marches. de Commiss. relax. jur. a leffect. agen. par. 3. §. 3. n. 20. ubi ¶ quod auditores Rota habent in facultatibus, in causis coram eis verrentibus, ut possint relaxare huiusmodi iuramenta.
- 85 Sed A. C. si instrumentum contineat obligationem cameralem, potest illud executioni demandare, non obstante absolutione à iuramento obtemperanti ad effectum agendi, cum habeat hoc in facultatibus, ut possit exequi huiusmodi instrumenta non obtemperanti dicta absolutione, Mohed. decis. 2. & decis. 3. de except. Marches. ubi supra dicta par. 3. §. 2. n. 48. fol. 215. &
- 87 quod absolutio ¶ à iuramento non retardet executionem obligationis cameralis, latè Pic. ad stat. urb. d. glof. 23. n. 50.
- 88 Postquam autem quis incidit in perjurium, absolutio à iuramento ad effectum agendi non relevat Ruin. cons. 66. num. 6. lib. 4. Marches. ubi supra d. par. 3. §. 2. num. 34. fol. 214. Seraphin. de iuram. priv. l. 174. n. 9. nisi potius obtineretur absolutio à perjurio, Marches. ubi supra n. 35. fol. 224. Rot. in d. Romana nullitatis obligationis coram bo. m. Oriembergo apud Marches. d. par. 3. fol. 207. Andr. decis. 47. num. 2. ubi alias decisiones cumulat, quæ non conceditur nisi à Papa ex preallegatis.
- 89 A Perjurio tamen quis de facili excusatur, prout si credidit absolutionem obtentam fuisse sufficientem, Caputaq. decis. 392. lib. 1. in manus. Rota in d. Signina Castrorum 2. Maij 1616. coram bo. m. Remboldo, vel probabiliter dubitavit,
- 90 credendo non contravenire pactis, nam ¶ perjurium non incurritur sine dolo, & perfidia, Mantica. decis. 221. n. 5. & 6. Rota in d. Signina Castrorum ubi alia decisiones allegantur, & qualibet
- 91 ¶ causa etiam levis excusatur à perjurio, sicut à dolo, Mantica. d. decis. 221. n. 6. Rota decis. 34. n. 3. post cons. Farinac. lib. 2. & in d. Signina Castrorum coram bo. me. Remboldo.
- 92 Ad effectum verò excipiendi in curia absolutio non datur, Pic. ad stat. urb. d. glof. 23. n. 53.
- 93 Vel quia exceptio requirit indaginem, quæ ob id in summaria causæ cognitione repellitur, ut per Marches. de commiss. relax. jur. ad effect. agend. d. par. 3. §. 1. n. 22. fol. 235. secundum nov. impress.
- 94 Vel quia ¶ sufficiat illam obtinere ad effectum agendi, cum Reus in sua exceptione sit actor, ut per Pic. ubi suprad. n. 53. Vel quia Perjurus Reus necessarius excipiendi, & se defendendo audiatur, Greg. decis. 64. num. 4. Duran. decis. 18. n. 25.
- C Exceptiones contra personam, ¶ quo quis fit
- 95 minor, Filius familias, Bannitus, vel alias non habeat legitimam personam standi in iudicio, semper possunt opponi ad eum repellendum, Nam non sunt contra instrumentum, sed contra personam actoris, Gallef. de oblig. Camer. q. 17. n. 3. cum aliis allegatis supra hac eadem, par. 1. cap. 5. lit. P. Et huiusmodi exceptio inhabilitatis personæ nunquam censetur exclusivæ, Zaccb. ad Gallef. d. q. 17. n. 4.
- D De legitimatione personarum satis dictum est supra d. c. 5. De recognitione vero iurium, dictum est supra cap. 2.
- E Juramentum calumniæ, licet sit de essentia
- 96 in quolibet iudicio tot. tit. C. de iur. iur. prop. calum. & extra. & in 6. de iur. Cal. Vanr. de nullit. ex defect. process. n. 29.
- 97 Nihilominus, si non petatur, non est necessarium, & processus sustinetur, cap. 1. de iur. Cal. in 6. Vanr. de nullit. ex defect. process. n. 29. Marant. de ord. iudic. par. 2. tit. de iur. Cal. n. 2. l. i. iusjurandum §. qui iusjurand ubi Glof. in verb. exigitur. ff. de iur. iur. Vestr. in prax. lib. 5. cap. 2. 3. & v. Gravari. n. 11. & n. 16. Speculat. de iuram. Cal. cap. 2. n. 4. Seraph. de iuram. pr. vil. 115. n. 8. Greg. dec. 157. n. 1. & ibi Beltram. n. 3. quamvis ¶ tamen non possit expresse remitti, quia est introductum ob publicam utilitatem, l. 3. §. sed quia C. de iur. iur. propri. Cal. Marant. de ord. iudic. d. n. 2. Gravari. ad Vestr. d. n. 11. potest tamen tacite remitti ex preallegatis.
- 99 Quod si fuerit petatum, & non præstitum, sententia, & processus subiacent vicio nullitatis cap. 1. de iur. Cal. in 6. Vanr. de nullit. defect. process. n. 29. Rota decis. 3. de iur. Cal. in an. 19. & post Zaccb. de oblig. Camer. dec. 101. n. 1. Cavalier. decis. 414. n. 2. nam ¶ petatum non potest omitti,
- 100 Cavalier. dec. 349. n. 1. & antequam præstetur denegatur audientia, l. 1. C. de iur. iur. propri. Cal. & tenetur ¶ jurare tam actor, quam reus. Marant. de ord. iudic. ubi supra n. 1. Papien. in form. libell. act. real. §. per Sacramentum n. 1. & 2. & in primis quidem jurat actor, & deinde reus, l. 3. §. fin. autem C. de iur. Cal. Alias ¶ si actor recusat, non solum denegatur ei audientia, sed etiam cadit à iure suo, reus verò habetur pro confesso, Marant. de ord. iud. ubi supra n. 6. Papien. in d. §. per Sacramentum n. 2. Masuer. in prax. tit. de confess. n. 4. Salust. Tiber. in prax. lib. 2. cap. 59. n. 1. & 2. post Iason. in repet. l. admonendi n. 84. ff. de iur. iur. & debet jurare ¶ tam principalis, quam procurator Papien. ubi supra num. 6. Salust. Tiber. d. lib. 1. cap. 59. num. 3. Potest tamen ¶ jurari in qualibet parte iudicii ante sententiam
- 101 Papien. ubi supra n. 3. & ob id sufficit, ¶ quod præstetur huiusmodi iuramentum in terminis substantialibus Rota post Zaccb. de oblig. Camer. dec. 101. n. 2. Procurator verò ¶ si habet mandatum speciale à Domino, debet jurare in animam ipsius Domini, Papien. in d. §. per Sacramentum n. 6. Gravari. ad Vestr. d. lib. 5. cap. 2. n. 15. alias in animam propriam jurare tenebitur, ut per eundem Gravari. d. n. 15. Nam quicquid ¶ sit de iure, Procurator habens mandatum generale ad lites, admittitur ad iurandum de Calumnia Rota post Zaccb. de oblig. Camer. d. decis. 101. n. 3. & seqq. ubi alia decisiones cumulantur, ¶ Omisio autem iuramenti calumniæ expresse exacti retardat, & impedit etiam executionem obligationis cameralis, Rota in Romana Demorum 16. Iunij 1604. cor. bo.

- bo. mem. *Lina*, *Cavaler. d. decis. 414. num. 3.*
- 109 Sitamen fuit oppositum, jurati de calumnia, & postea processum ad ulteriora, non repetita protestatione in quolibet actu, censetur ab ea recessum, & nihilominus processus, sententia, & decretum in hoc casu, sine juramento calumniae sustinetur, *Mohed. decis. 2. de judic. Ro. decis. 779. n. 5. par. 1. divers. Cavaler. decis. 349. n. 6.*
- 110 Similiter, si terminus ad jurandum de calumnia fuit servatus in terminis substantialibus, etiam si solo procuratore ad id mandatum habente dicitur sufficienter de calumnia juratum, etiam si juramentum fuerit expresse peritum, *Salust. Tiber. d. lib. 1. cap. 59. n. 5. ubi quod ita fuit dictum, in causa Romana resistentis contractus coram bo. me. Penia, Rota post Zach. de oblig. Camer. d. decis. 101. n. 2. & seq.*
- 111 Denique licet juramentum calumniae sit peritum, illius omissio non causat nullitatem, quando constat de bono jure, *l. si in l. admonendi in secunda lectura n. 84. ff. de jur. jur. Bald. in cap. 2. n. 7. vers. item in istis de probat. Gravari. ad Vestr. lib. 5. c. 2. n. 13. Rot. in Lucana Parochial. 12. Maij 1603. coram bo. me. Penia, & dec. 45. n. 6. par. 1. recent. & apud Zach. de oblig. Camer. dec. 131. n. 6. & post. Cens. de Cens. dec. 215. n. 6.*
- F De specificatione summae, & calculis faciendis, satis dictum est supra cap. 6. *litera N.* quod parte id petente, non potest procedi ad ulteriorem, nisi specificata summa, & factis calculis: sed hoc non procedit, quando post protestationem factam pars, quae calculari petebat, fuit iterum citata, & mandatum relaxatum, quibuscumque non obstantibus, cum intimatione exequuta in forma, praesertim si summa erat liquida, *Rot. post Zach. de oblig. Camer. dec. 44. n. 1.*
- G Peritis in arte standum est, l. septimo mense ff. de stat. Hom. l. 1. in prin. & ibi DD. ff. de Ventr. infic. Par. conf. 96. n. 31. & seq. lib. 1. Rot. decis. 373. n. 1. par. 2. recent. *Cavaler. dec. 114. n. 2. & dec. 220. n. 6. Greg. dec. 125. n. 9. adeo ut periti praerantur testibus, Greg. dec. 161. n. 8. & ibi Beltramin. n. 10.*
- Sed magis creditur illis, qui negotio interfuerunt, quam aliis, *Cavaler. d. dec. 220. n. 7. & 115* parte peristente contumace in eligendo suum peritum, iudex eligit illum ex officio, *Rot. post Zach. de oblig. Camer. dec. 81. n. 3. in fin. & n. 4.*
- 116 Standum est relationi juratae peritorum hinc inde electorum, *Greg. dec. 161. n. 7.* etiam circa liquidationem expensarum, & donec non doceatur de errore, *Greg. dec. 49. n. 1. Rot. dec. 428. num. 8. par. 3. recent. & relationi periti de consensu partium electi, Cavaler. dec. 488. n. 1. Rota dec. 109. n. 6. par. 4. rec. & relationi periti a Rota electi, Greg. dec. 536. n. 1. Debent tamen*
- 117 periti referre in actis, & cum juramento, alias relatio non valet, *Rot. dec. 630. n. 4. p. 2. rec. & 118* electi ad cognoscendum jura, non debent partibus esse suspecti, *Ferentill. ad Buratt. dec. 611. lit. 1. & 119* per 2. vers. Tertium requisitum n. 16. Debent periti referre, iudex autem judicare, *Coccin. decis. 422. n. 8.*
- 120 In discordia peritorum eligitur tertius, *Card. 121* Tuse. *littera C. conclus. 286. n. 30. & seq. Marches. de Commiss. appell. ab interloc. par. 1. §. 1. nu. 115. & seq. fol. 120. secundum nov. impress. Rota decis. 612. n. 1. par. 1. & dec. 149. n. 1. in fin. par. 4. recent. Buratt. dec. 58. n. 1. Ferentill. ad Buratt. dec. 70. n. 14. & partibus existentibus in mora eligendi tertium, eligitur a iudice ex officio, *Marches. de Commiss. appell. ab interloc. d. par. 1. §. 1. nu. 148. fol. 1215.**
- 122 Sententia peritorum nunquam transit in iudicatum, ita quod iudex potest quandocumque admittere alium ad examinandum, nisi quis promiserit stare cuiusque relationi peritorum, *123* *Seraphim. dec. 513. n. 2. & seq. & potest quandoque revocari, Card. Tuse. d. conclus. 286. n. 31. & seq. & ob id etiam sententia lata de peritorum consilio in iudicatum nunquam transit, & per electionem aliorum peritorum potest revocari quandocumque, *Rimin. lun. conf. 335. n. 7. lib. 3. Rot. in Romana pretij Fiani 14. lun. 1610. coram bo. me. Card. Lancellotto. quae est dec. 38. n. 5. impress. apud Marches. de Comm. rest. in integr. par. 2. §. 3. fol. 236. secundum nov. impress.**
- 124 Non tamen datur dicta nova revisio, nisi semel, ne detur processus in infinitum, *Card. Tuse. d. concl. 286. n. 35. cum aliis cumulatis per Ferentill. ad Buratt. d. dec. 70. n. 14.*
- 125 Sed hoc primo non procedit, quando primi periti fuerunt adhibiti, & retulerunt super capite diverso a secundis, quia tunc est locus ulteriori peritorum deputationi, *Rota in d. Romana pretij Fiani, apud Marches. ubi sup. sub n. 6.*
- 126 Secundo non procedit, quando iudici clare, & manifeste constaret, quod relatio peritorum esset erronea, quia tunc iudex illam tanquam erroneam, sequi non deberet, sed esset retractanda per electionem aliorum peritorum, per doctrinam *Bart. in l. 2. num. 1. vers. An hoc sit verum, & num. 4. vers. Quero quid in computatione, C. de jur. Fide. lib. 10. Rot. dec. 554. n. 4. in fin. par. 2. recent. Buratt. dec. 56. n. 7. Et in hoc casu bene potest procedere opinio *Ioannis de Anic. cons. 103. n. 15. & seq. & aliorum quos cumulat Rota in dicta Romana pretij Fiani, apud Marches. ubi supra n. 5.**
- 127 Tertiò non procedit, quando relatio peritorum fuit nulla, nam quod nullum est, nullum producit effectum, *Seraph. d. decis. 513. num. 5. & seq. & in hoc etiam casu, sine difficultate potest procedere dicta opinio Io. de Anic. & aliorum, quos refert Rota in dicta Romana pretij Fiani ubi supra.*
- 128 Nulla autem relatio peritorum signanter existit, si de electione, & deputatione istorum non apparet, *Duran. dec. 142. n. 3. & seq. Pro ut etiam quando est facta sine praesentia, vel citatione partis, Rot. dec. 554. n. 1. par. 2. recent. Buratt. dec. 56. n. 1. quem in hoc sequitur etiam Cavaler. dec. 527. n. 2. & quando partes non intervenerunt, vel non fuerunt citatae in examinatione negotii, *Greg. dec. 545. n. 9. & ibi Beltramin. n. 22. Buratt. d. dec. 56. n. 2. & quando facta est ab uno tantum & non ab alio, si duo fuerant deputati, Gregor. d. dec. 545. n. 8.**
- 129 Quinimo in mensuratione Terrarum, aut Domus

- Domus requiritur non solum citatio partis, sed etiam quod in citatione exprimaturs dies, & hora certa, alias citatio, & per consequens etiam relatio peritorum, est nulla, *Alex. conf. 33. viso. n. 131. lib. 6. Duran. dec. 142. n. 5.* quod ꝑ procedit in omni alia denunciatione, seu interpellatione extrajudiciali, *l. aut qui aliter §. 1. ff. quod vi aut clam. Imol. in l. qui ante Kalendas n. 3. ff. de verb. oblig. quod nemo est qui neget, secundum Alex. conf. 33. viso. n. 9. lib. 6. Vant. de nullit. ex defect. citat. n. 71. in fin.* licet secus sit in citatione judiciali, ex quo tunc cessat ratio inductionis perpetuæ servitutis, ex latè alleg. *supra hac eadem p. 1. c. 2. littera B.* & hæc est distinctio, *Imol. in d. l. qui ante Kalendas n. 3.*
- 132 Relationi vero tertii periti, servatis servandis factæ parte præsentē, vel citata, standum est *l. item si unus §. final. ubi Glos. in verb. auctoritati. ff. de recept. arbit. Socin. conf. 54. n. 2. lib. 1. Rimm. l. un. conf. 33 §. 5. & seq. lib. 2. Cavalier. dec. 484. num. 1.*
- 133 Etiam si iste tertius discordet ab aliis duobus, *Glos. in d. l. item si unus §. fin. in verbo auctoritati. ff. de recept. arbit. Rot. dec. 294. n. 2. par. 1. rec. Cavalier. d. dec. 484. n. 1.* ubi alias auctoritates, & decisiones allegat.
- 134 Sed contrarium, quod imo si tertius discordet ab aliis duobus, nulli sit standum, sed deveniendum sit ad aliorum peritorum electionem tenere videtur *Rot. decif. 54. n. 3. par. 2. rec. iterum impress. apud Buratt. decif. 56. n. 5. & ibi latè Ferentill. n. 7. & seq. littera C.*
- 135 Pro concordia videtur posse distinguī, quod aut primi periti inter se discordes, non deducunt adhuc eorum relationem in actis, aut illam deducunt servatis servandis; Primo casu standum sit relationi tertii; Secundo vero casu tertius teneatur adhærere sententiæ unius ex duobus, alias illi non sit standum, *Card. in c. suspicionis, de offi. Deleg. quem refert, & sequitur, Gabr. de arbit. conclus. 1. n. 3. & Surd. qui dicit, vidisse ita observari de facto, quem refert Ferentill. ad Buratt. d. dec. 56. n. 8. in fin.*
- 136 Vel melius videtur distinguendum, quod aut tertius peritus fuit assumptus, ex dispositione legis, vel statuti, vel iudice cogente, & tunc standum sit relationi tertii, non detur processus in infinitum, *d. l. item si unus §. fin. ubi Glos. in verb. auctoritati, in fine, cum aliis concordantibus supra allegatis; Aut tertius peritus fuit electus de voluntate, & consensu partium, & tunc si ille discordat ab aliis duobus nulli sit standum, Gabr. de arbit. conclus. 1. n. 4. Ferentill. ad Buratt. d. dec. 56. n. 8.*
- 137 Sed imo videtur, quod etiam si tertius de consensu partium electus discordet ab aliis duobus, nihilominus illius relationi standum sit, ut per *Rot. dec. 354. n. 1. par. 1. recent.* cuius contrarium tenet *Buratt. d. dec. 56. n. 5.*
- 138 Pro concordia videtur posse distinguī, quod aut primi duo periti sunt inter se discordes, & fuit electus tertius de consensu partium, qui servatis servandis, & citata parte dedit ejus relationem, quæ etiam ex aliis in actis deductis justificatur, prout in casu *d. l. a decisionis 354. n. 2. & seq.* & tunc standum sit relationi tertii, etiam

si discordet à singulis duobus, *d. decif. 354. n. 1.* Aut d. Tertius Peritus dedit ejus relationem parte non citata, nec præsentē, & sic nulliter, & non solum dicta relatio non justificatur aliunde, sed potius detegitur erronea ex relatione duorum priorum peritorum in aliquo concordantium, prout in casu *Buratt. d. dec. 56. n. 1. & 2. & n. 5.* & tunc non sit standum relationi tertii, sed deveniendum ad electionem aliorum peritorum juxta *d. dec. Buratt. 56. per tot.*

- 139 Alias autem tertius ꝑ in casu concordantiarum non potest cogi ad referendum, *Socin. conf. 54. n. 2. lib. 1.* nec illius electione, aut deputatione est opus, *Coccin. decif. 36. n. 2.* Quinimò duobus ꝑ concordantibus, illis, & non tertio est credendum, *Socin. d. conf. 55. n. 1. & seqq. Nota decif. 554. n. 4. par. 2. recent. Buratt. dec. 56. n. 9.*

140 Cavalierius vero *d. dec. 527. n. 2.* non advertatur *d. decif. 354. n. 1. par. 2. recent.* quia non sequitur tradita per *Buratt. d. decif. 56. n. 4.* Sed bene sequitur conclusionem ibi à *Buratto firmatam sub n. 1. & 2.* quod scilicet æstimatio, & relatio non possit juridice fieri à tertio perito, sine citatione, aut præsentia partis.

141 Ad hoc ut iudex, dum non vult, aut non potest facere decretum juxta petita per actorem, possit nihilominus ad favorem ejusdem facere aliud decretum, sibi benevolum absque nova citatione, solent practici addere in citatione, illa verba & quodcumque Decretum de super necessarium, & opportunum fieri, & interponi, quorum virtute solet iudex ad favorem actoris facere decretum, quod sibi videtur magis iustitiæ convenire, & ita quotidie observat praxis, & cunctia.

142 Dum iudex interponit suum decretum mandando eligi peritos, aut peritos eligendo ex officio, potest illud facere, vel nisi ad p. d. cum intimatione, vel simpliciter cum intimatione, prout sibi magis videtur, & placet, *Salust. Tiber. in prax. lib. 1. cap. 35. n. 1.* Cæterum si in eo dicit, ꝑ ad primam, non potest ad ulteriora procedere, nisi lapsa die juridica post executam, & reproductam intimationem, sed si in eo tantum dixit cum intimatione, potest statim intimatione executam, & reproductam ad ulteriora procedere in causa, etiam si prima dies juridica subsequens non sit adhuc elapsa, & ita observatur in dies.

143 Cirato debitore in forma cameræ, aut alia simili obligato, ad docendum de nova conventionione, solutione in partibus facta, aliisque præjudicialibus, si obligatio est contracta, seu solutio est destinata in partibus, solet iudex decernere, & relaxare mandatum, nisi infra quindécim (vel aliud tempus, secundum loci distantiam, sibi benevisum) Jurato de calumnia, alias non jurato de calumnia, nisi ad p. d. cum intimatione, *Salust. Tiber. in prax. lib. 1. c. 56. n. 1.*

144 Ideoque ꝑ si quis alleget præjudicialia in partibus medio juramento tactis &c. habebit ut supra, dilationem secundum loci distantiam ad probandum suas exceptiones, quæ dilatione pendente, nihil penitus erit ex adverso innovandum, *l. si pars, C. de dilat.*

145 Advertendum tamen est, quod præjudicialium

lium terminus incipit currere à die facti Decreti, & executæ intimationis illius, etiam si per plures dies postea præjudicialia fuerint allegata, & ita quotidie observatur sine contradictione.

- 147 Observat etiam praxis, quod si Judex facit Decretum, nisi infra decem, aut nisi infra quindecim, quia ita qualitas causæ quod expostulare sibi videtur, si ista dilatio sufficiat ad docendum de nova conventionem secundum loci distantiam, non datur postea alia dilatio ad docendum de præjudicialibus, etiam si allegentur, ut supra, sed si illa non sufficit, suppletur in eo tantum quod deficit.

- M Si pars in termino ad dicendum contra Jura proteletur, non admitti in præjudicium obligationis Cameralis, Decreti facti, & mandati relaxati, & Judex admittat sine præjudicio præmissorum, hujusmodi admissio non nocet obligationi Camerali, nec Decretum jam factum, aut mandatum relaxatum circumducit, non solum quia protestatio conservat jus protestandi, ex allegatis supra, ac eadem par. 1. cap. 2. litera T.

- 149 Sed etiam quia clausula, sine præjudicio, præservat obligationem Cameralem, & Decretum factum, & cetera in eo statuta, in quantum Jus permittit, l. idem fiet. c. 27. in princ. ff. de testat. Marches. de Commiss. appell. ab obligatione Camer. par. 1. §. 1. n. 164. fol. 708.

- 150 Et redditur, quicquid petitur, conditionale, adeo, quod non inferatur præjudicium, & perinde sit quoad præjudicium inferendum, ac si actus factus non fuisset, ad l. Testamento Centuria §. 1. ff. de marumiss. test. Put. dec. 32. num. 1. lib. 2. Mart. de claus. par. 1. claus. 158. num. 2. Marefcort. var. resolut. libro 2. cap. 137. num. 1. & seqq. Et

- In terminis præ hujusmodi admissionis Jurium cum dicta clausula, sine præjudicio, ut supra, quod in nihilo censetur præjudicatum Decretis factis, & mandato relaxato, in quantum Jus permittit, observatos ex praxi inveterata hujus A. C. Tribunalis absque contradictione.

- 152 Secus tamen est in conclusione in causa, quæ sit, & de jure requiritur in causis ordinariis; nam si facta conclusione Judex admittat jura, circumducitur conclusio in causa, & terminus habitus pro servato, etiam si Judex admittat dd. Jura cum clausula, sine præjudicio conclusionis in causa, & termini pro servato haberi, prout recedendo à decisis sub die 1. Julii, coram bon. mem. Ottembergo, tenuit Rota in eadem causa Romana pecuniaria, seu restitutionis in integram coram eodem Ottembergo die 15 Decembris 1610. qua est impress. decis. 9. apud Marches. de Commiss. appell. ab interlocut. parte prima, §. primo, fol. 1222 Beltramin. ad Gregor. decisione 140. num. 16. & n. 17.

- 153 Ratio diversitatis esse potest, quia in Curia observat praxis, quod pars citetur unico contextu ad concludendum, concludique vi-

dendum in causa, & audiendum sententiam definitivam, Vestr. in prax. lib. 7. cap. primo, num. 12. Ideo si terminus ad hæc fuit habitus pro servato, & hujusmodi termino pendente Judex admittat jura, etiam cum dicta clausula, sine præjudicio, sententia postea lata remanet sine citatione, & sic nulla, præ Licet enim de stylo, quando pronunciat prout in cedula, aut terminus fuit habitus pro servato, Notatius non adnotet diem subscriptionis sententiae, sed omnia ponat sub die, in qua cadebat citatio ad sententiam, Rota in dicta Romana pecuniaria, apud Marches. ubi supra, n. 1. & 2.

- 155 Tamen præ quando aliunde apparet in scriptis, ea die non fuisse pronunciatum, sententia est nulla, l. 1. & 2. C. de sentent. ex brev. recit. Rota in dicta Romana Curia apud Marches. ubi supra, numero 2. Et clarum est, quod eo ipso, quod fuerint admittit jura sine præjudicio conclusionis in causa, seu termini habitus pro servato, probatur, quod sententia non fuit lata in termino citationis, & quod adhuc, tempore dictæ admissionis jurium lata non erat, unde remanet penitus nulla defectu citationis, Rota in dicta Romana Pecuniaria, num. 3. Beltram. ad Greg. d. decis. 140. n. 17.

- 157 At quando in casu, de quo agitur, fuerint admittit jura cum clausula, sine præjudicio Decreti facti, & Mandati relaxati, supponitur, quod jam Decretum esset factum in termino citationis, & mandatum esset relaxatum servatis servandis, unde tunc cessat omnino ratio supradictæ nullitatis.

- 158 Potest etiam dici, quod alia sit ratio diversitatis inter casum, & casum; nam conclusio in causa fuit adinventata ad præcludendam viam productioni testium, & jurium, & ideo per eam Judex sibi, & parti ligat manus, quoad novorum testium, & jurium productionem, & admissionem, Cap. Cum dilectus 9. & ibi Gloss. in verbo conclusum, de fid. Instrum. Marant. de ord. judic. parte secunda, act. 15. numero primo, Afm.

- 159 in prax. §. 23. cap. 1. num. 1. Et præ sic ex hoc manifestè patet, quod actus conclusionis in causa est omnino de sui natura contrarius productioni testium, & jurium, adeo quod, posito uno de dd. contrariis, perneceffe alterum destruitur, & simul manere non possunt, & per consequens, clausula, sine præjudicio, quando actus sunt, ut supra, incompatibiles, nihil prodest, Alexan. cons. 84. num. 9. lib. 4. quem sequitur Gregor. decis. 240. num. 9. Rota decis. 1. de testibus in nov. & in Romana Pecuniaria apud Marches. ubi supra, Beltramin. ad Gregor. ad decis. 140. n. 17.

- 160 At decretum relaxationis mandati non est actus de sui natura, ita contrarius productioni, & admissioni novorum jurium, nec ad id inventus, adeo, ut ex dicta clausula, sine præjudicio præservari non valeat, quatenus id Jus permittat, prout est conclusio

M

sue

sio in causa ex allegatis, sed nova productio, & admissio cum dicta clausula est in hoc casu adinventum, ut si Iudex videat Decretum injustum ex noviter deductis, possit ab illo reponere, vel mandatum revocare juxta praxim, de qua per Salust. Tiber. lib. 1. cap. 27, n. 12.

- 161 Ceterum quod dictum est supra, conclusionem in causa per admissionem novorum jurium revocatam censi, non procedit, quando Iudex ignoraret, conclusionem in causa fuisse factam, quæ tamen limitatio non est de facili admittenda, Alex. conf. 84, num. 9, & seq. lib. 4. Rot. dec. 1. de test. in nov. Beltram. ad Greg. qu. 140, num. 17. Requiritur tamen ad hoc, ut conclusio dicatur revocata, aliquod Judicis decretum, cum id non pendeat à partium voluntate, Rota dec. 227. n. 2. in fin. p. 1. recent.

N Exceptio firmat regulam contrariam in casibus non exceptuatis, l. Questum, §. Denig. ff. de fund. instrum. Cavalier. dec. 65, n. 3. & dec. 612. n. 49. Coccin. dec. 157, n. 4. & dec. 316, num. 5. Gregor. dec. 257, num. 4. Buratt. dec. 391, n. 3. & dec. 841 num. 3. Et declarat, quid in regula comprehendatur, Gregor. d. dec. 254, num. 6, & includit sub regula casus similes exceptuatis, Buratt. d. dec. 359, n. 3.

- 165 Obligatio Cameralis non admittit exceptiones extrinsecas à contractu, Salust. Tiber. in prax. lib. 1. cap. 14, num. 2. Coccin. dec. 162, num. 2. & dec. 189, num. 1. Nec retardatur illius t executione ab exceptionibus illiquidis, Rota post Zacch. de oblig. Cameral. dec. 114, num. 3. & 8. & dec. 155, num. 3. Mantica dec. 221, num. 7, & seq. Buratt. dec. 807, num. 3. Nec ab exceptione turbida, Rota post Zacch. dec. 49, num. 1. dec. 51, num. 8. Buratt. dec. 206, num. 24. Nec ab exceptione ambigua, seu dubia, Mantica d. dec. 221, num. 7. & seq. Nec à petitione t restitutionis in integrum, præsertim si fuerit præventum in petitione executionis, Rota post Zacch. ubi sup. dec. 32. Buratt. dec. 945, n. 4.

166 l. ius t executione ab exceptionibus illiquidis, Rota post Zacch. de oblig. Cameral. dec. 114, num. 3. & 8. & dec. 155, num. 3. Mantica dec. 221, num. 7, & seq. Buratt. dec. 807, num. 3. Nec ab exceptione turbida, Rota post Zacch. dec. 49, num. 1. dec. 51, num. 8. Buratt. dec. 206, num. 24. Nec ab exceptione ambigua, seu dubia, Mantica d. dec. 221, num. 7. & seq. Nec à petitione t restitutionis in integrum, præsertim si fuerit præventum in petitione executionis, Rota post Zacch. ubi sup. dec. 32. Buratt. dec. 945, n. 4.

- 167 Exceptio discussionis ad effectum, ut prius fiat executio in bonis, deinde in persona, non admittitur stante obligatione Camerali, Rota post Zacch. dec. 118, num. 7. Buratt. dec. 441, num. 8. Andr. dec. 29, num. 9. Duran. dec. 394, num. 60. Quinimò stante d. obligatione, illicita est variatio ex allegatis supra hæc eadem p. 1. cap. 2. lit. F. vers. Non est tamen omittendum.

168 Nec etiam ad Cameralis obligationis executionem impediendam admittitur exceptio requirens altiore indaginem, Salust. Tiber. in prax. lib. 1, cap. 14, num. 3. & cap. 34, ante finem, Rota post Zacch. de obligat. Camerali, dec. 26, num. 2, dec. 42, num. 9, dec. 48, num. 2, dec. 71, num. 4, dec. 105, num. 6, dec. 108, num. 2, dec. 114, num. 2, & nu. 8, & dec. 121, num. 18, Coccin. dec. 162, num. 2. & dec. 189, num. 1, Cavalier. dec. 71, num. 5. Buratt. dec. 295, num. 14. Gregor. dec. 234, num. 1, & dec. 406, num. 17. Andreas dec. 31,

n. 2, prout nec talis exceptio impedit executionem instrumenti Guarantigie, Buratt. dec. 214, n. 24. nec aliud iudicium executivum, Buratt. dec. 296, n. 11.

170 Dicitur autem exceptio requirere altiore indaginem, quando illa non potest expediri infra tempus, in quo potest expediri processus principalis, Bart. extravag. ad reprimendum in verbo summaria, post num. 4. Salust. Tiber. in praxi lib. 1, c. 34, n. 14. in fin.

171 Hinc est quod exceptio, quod contractus sit factus sine causa, cum requiratur altiore indaginem, non admittitur ad retardandam executionem obligationis Cameralis, Zacch. ad Gallef. ubi supra, q. 17, n. 99, Rota post Zacch. dec. 103, n. 3, & seqq.

172 Regula est, quod exceptio ad hoc, ut retardet executionem obligationis Cameralis, debet esse ex tribus, quæ tantum contra illam opponi possunt, videlicet novæ conventionis, seu novationis, solutionis, & falsitatis, Gallef. de obligat. Cameral. quest. 17, num. 3, & ibi Zacch. num. 2, & seqq. Rota post eundem Zacch. dec. 27, num. 1, dec. 36, num. 1, dec. 42, num. 4, dec. 62, num. 1, dec. 70, num. 2, dec. 71, num. 1, dec. 82, num. 2, dec. 89, num. 3, dec. 92, num. 1, dec. 114, num. 1, dec. 133, n. 1, & seq. dec. 148, n. 1, & dec. 155, n. 2. Coccin. dec. 161, n. 1.

173 Primò tamen hæc regula non procedit, datà incompetentiã Judicis, vel inhabilitate personæ actoris, Gallef. de oblig. Cameral. qu. 17, n. 1, & seqq. & n. 7.

174 Secundò non procedit, datà nullitate Instrumenti obligatione Camerali vallati, de cujus executione agitur, Gallef. ubi supra, num. 6. Martescott. var. resolut. lib. 2, cap. 121, num. 33. Rota post Zacch. ubi supra, dec. 36, num. 1, & seq. præsertim si nullitas sit parens, Buratt. dec. 422, n. 14.

175 Tertiò non procedit in exceptione apparente ex verbis instrumenti ex ipsius inspectione, Zacch. ad Gallef. d. quest. 17, num. 8, Coccin. dec. 275, num. 2. Exceptiones namque dum ex ventre Instrumenti oriuntur, impediunt executionem obligationis Cameralis, Zacch. ad Gallef. ubi supra, num. 59. Cassad. dec. 20, num. 3. de rescript. Seraph. dec. 43, num. 5. Rot. post Zacch. ubi supra, dec. 8, num. 1, dec. 14, num. 2, dec. 36, num. 2, dec. 36, num. 4, dec. 114, num. 5. Cavalier. dec. 456, num. 1. Unde inferitur, t quod exceptio quod debeat fieri compromissum, quando oritur ex ventre, admittitur ad impediendum executionem obligationis Cameralis, Cavalier. dec. 456, num. 1. Quod procedit, etiam si huiusmodi exceptio requiratur altiore indaginem, Zacch. ad Gallef. de obligat. Camerali, questione 17, num. 61, Martescott. var. resolut. lib. 2, c. 121, num. 36. Rota post Zacch. dec. 8, num. 1. Seraph. dec. 430, n. 5.

177 Secus tamen esset, si exceptio requireret probationes extrinsecas per testes, & aliud genus probationis, quia tunc non diceretur oriri simpliciter ex ventre Instrumenti ad hoc, ut impediret executionem Cameralis obligati-

- obligationis, etiam si requireret altiorē indaginem, & in his terminis procedit *Rota post Zacch. ubi supra, decis. 42, num. 8. & 9. & dec. 114. n. 5. & seq.* quod est etiam de mente *Zacch. d. q. 17 n. 91.*
- 178 Quartò non procedit, si dies solutionis nondum venit, vel conditio, sub qua debitum est contractum, non est adhuc purificata, *Gallef. d. q. 17. n. 9. vers. itaq;* nam obligatio conditionalis ante illius purificationem nihil ponit in esse, *Coccin. dec. 73, n. 1. & dec. 146, n. 5.*
- 179 Quintò non procedit in exceptione, quæ oritur ex natura rei, prout est exceptio cedendarum rei non traditæ, rei non liberè traditæ, & econtrà pretii non soluti, & huiusmodi, *Gallef. d. q. 17, n. 10. & ibi Zacch. n. 66. & 69.* nam exceptio, quæ oritur ex natura actus, admittitur in omni iudicio, *Rota post eundem Zacch. dec. 39. n. 4.*
- 180 Et quòd exceptio Cedendarum retardet executionem obligationis cameralis, tradit *Rota post Zacch. dec. 22, n. 5. Buratt. dec. 281, n. 10. & dec. 470 n. 1.* adeò quòd huiusmodi exceptio, nec etiam censetur rejecta à statuto resciente omnes exceptiones, nec comprehendatur sub renunciatione facta omni legum auxilio, *Ferentil. ad Buratt. d. dec. 420, n. 8. lit. A,* ubi plures cumulat auctoritates.
- 181 Et de exceptione rei non traditæ, quòd illa admittatur ad retardandam executionem obligationis cameralis tradit *Rota d. dec. 33, n. 1. & 2, par. 1. recent. Cavalier. dec. 348, n. 11.*
- 182 Et de exceptione rei non liberè traditæ, quòd retardet executionem obligationis Cameralis, *Rota post Zacch. dec. 127, n. 3. Greg. dec. 295 n. 5.*
- 183 Hoc tamen non habet locum, si habentes interesse consentiant, & pretium sit investendum, *Zacch. d. q. 17, n. 70.* nec quando emptor nullum potest damnum pati, *Greg. dec. 295, n. 3. & ibi Beltram. n. 5.*
- 184 Sextò non procedit non adimpletis ab actore promissis, sicque potest opponi de re non tradita, vel pretio non soluto, ut post *Corn. Covar. & Dec.* quos allegat, & sequitur *Gallef. de oblig. camer. qu. 17, n. 7,* nam exceptio non implementi retardat executionem obligationis Cameralis, *I. Julianus, §. offerri, ff. de act. empt. Zacch. ad Gallef. d. q. 17, n. 47. Rota post eundem Zacch. dec. 113, n. 15 dec. 116, n. 1, dec. 139, n. 2, dec. 145, n. 1, & decis. 148, n. 11. Mantica. dec. 221, n. 1,* si ve non implementum sit in totum, si ve in partem, *Rota post eundem Zacch. dec. 45, n. 2. Coccin. dec. 33, n. 3. Cavalier. dec. 338, n. 1.* ubi quòd hæc exceptio obstat etiam Cessionario, etiam si non implementum sit in minimo, *Rota dec. 53, n. 1, par. 3. recent. Cavalier. decis. 307, n. 1.*
- 185 Hoc tamen locum non habet in eo, qui primò contravenit, nam ille non potest huiusmodi exceptionem opponere, *Rota post Zacch. ubi supra dec. 70, n. 17, dec. 81, n. 9, & dec. 139, n. 4. & seq.* Nec quando tempus præfixum non est elapsum, *Rota post eundem Zacch. dec. 1, num. 10.* Nec quando exceptio non est clara, *Cavalier. dec. 217 n. 5.*
- 186 Septimò non procedit deficiente causâ, ob quam fuit contracta obligatio, vel ea reducta ad non causam, *Gallef. d. q. 17, num. 12. & ibi Zacch. num. 78.* quia deficiente causâ deficit obligatio, & impeditur executio, ex cumulatis per *Zacch. d. q. 17, n. 78. & seq. Rota post eundem Zacch. dec. 80 n. 1, dec. 89, n. 1, dec. 104, n. 4. & seq. Coccin. dec. 65, n. 2,* debet tamen causâ defectus in his terminis esse evidens, *Zacch. ubi supra, n. 84.* Et verari circa causam finalem, aliâ non relevat, ut per eundem *Zacch. ubi supra, num. 85. & seq.*
- 187 Octavò non procedit in exceptione compromissi necessarij, quia illa retardat executionem obligationis Cameralis, *Mantica. dec. 221, nu. 10,* etiam si necessitas huiusmodi oriatur ex pacto, & conventionē, quòd fieri debeat compromissum, *Cavalier. dec. 456, n. 1.* Secus t est in compromisso voluntario, *Lancellot. de Arbitr. par. 2, cap. 11, n. 171. Mantica. d. dec. 2, n. 11.* Quod tamen ultimum procedit, data cautione de satisfaciendo laudatum, & cum limitationibus, de quibus per *Lancell. ubi supra, n. 472, & seqq.*
- 188 Nonò non procedit in exceptione retentionis, nam ista admittitur ad impediendam executionem obligationis Cameralis, etiam si quantitas non sit liquidata, *Gallef. de oblig. Camer. q. 18, n. 12, & seq. & ibi Zacch. n. 19.*
- 189 Decimò non procedit in exceptione præsumptæ satisfactionis, quia illa admittitur, & retardat executionem obligationis Cameralis, *Zacch. ad Gallef. q. 17, n. 36.* Et obstat t Administratori non reddenti rationem de administratis, *Rota post Zacch. ubi supra dec. 13, num. 7, & in Sulmonen. pecuniaria 10 Junii 1624. coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucien.* Quod tamen locum non habet, quando non constat, tot pecunias pervenisse ad manus Administratoris, ex quibus satisfactio præsumi possit, ut per *Zacch. d. q. 17. num. 38 Rota post eundem Zacch. dec. 26, n. 9. Seraph. decis. 1455, num. 5.* Prout t nec quando constat, Administratorem remanere debitorem in aliqua certa summa, quam offert compensare; nam in reliquis executio non retardatur, *Zacch. d. quest. 17, num. 39. Rota post eundem Zacch. d. dec. 13, n. 8.*
- 190 Undecimò non procedit in exceptione simulationis probata, quæ impedit executionem obligationis Cameralis, *Rota post Zacch. dec. 119, n. 3.*
- 191 Duodecimò non procedit in exceptione Sequeltri; nam & illa impedit executionem obligationis Cameralis, *Gallef. de oblig. Camer. q. 29 n. 3, & ibi Zacch. n. 7.*
- 192 Decimo-terciò non procedit in exceptione rei judicate, etenim & illa admittitur ad Cameralis obligationis executionem retardandam, *Zacch. ad Gallef. ubi supra, q. 18. num. 16.* quinimò hæc exceptio admittitur in quocumque iudicio, *Rota post eundem Zacch. decis. 89, n. 7, & seq.*
- 193 Decimo-quartò non procedit in exceptione præscriptionis, quia & illa retardat obligationis Cameralis executionem, *Gallef. de oblig. Camer. q. 19, n. 10, & ibi Zacch. n. 17.*
- 194 Sed hoc recipit declarationem, nam cum in obligatione Camerali adsit iuramentum, ex quo omnes obligationes Camerales sunt iuramentum

- ratæ, *Rota* decis. 161. n. 1. par. 2. divers. per juramentum + actio de Jure communi perpetuat ultra triginta, & usque ad quadraginta annos, *Cappell. Tolof. decis. 220.* & ibi *Addentes, Galles. dicta quæst. 19. num. 10.* *Galganett. ad Stat. urb. cap. 158. ante finem, col. 297. n. 40. vers. an hoc statutum lib. 1. Bosius de stat. urb. præscr. gloss. 19. n. 27 & seq. Rot. post Fenzon. ad stat. urb. decis. 159.*
- 203 Ceterum statutum urbis, d. cap. 158. lib. 1. spatio sexdecim annorum inducit præscriptionem, etiam contra contractum juratum, seu camerale obligatione vallatum, *Rota post Fenzon. ad stat. urb. dec. 146. & decis. 149.* Nam dictum statutum tollit fidem Instrumentis, adeo quod ex illis, nec etiam juramentum probatur, *Galgan. ad stat. urb. lib. 1. dicto cap. 158. ante fin. vers. An hoc statutum procedat, Put. dec. 111. num. 2. lib. 1. in correct. Fenzon. ad stat. urb. d. lib. 1. cap. 158. num. 38. Rota post eundem Fenzon. dec. 159. vers. At quoniam statutum.*
- 205 Quæ quidem statutaria 16. annorum præscriptio procedit etiam contra forenses, etiam in Instrumentis, & chiographis alibi confectis, dummodo tamen petitio fiat in urbe, ut articulo maturè discussio, recedendo à decisione *Caputaquen. 207. par. 3. resolvit Rota post Fenzon. ad stat. urb. decis. 145. quæ est decis. 764. par. 4. divers. quam secuta est etiam Rota in Sulmonen. Pecuniaria, 10 Junii 1624. coram bon. mem. Seleucien.*
- 206 Hoc tamen non habet locum, si solutio fuisset destinata in certo loco extra Curiam, tunc licet de hac limitatione nulla esset facta mentio in dicta *Sulmonen. pecuniaria* Nihilominus, quoad præscriptionem esset attendendum inter forenses statum illius loci, & non statutum urbis, etiam si petitio fieret in urbe, *Bart. in l. cunctos populos, n. 18. C. de sacros. Eccles. Rot. post Zacch. de oblig. Camer. decis. 78. n. 3. & seq. n. 7. & in civitate Castellii bonorum 27. Junii 1572. coram bon. mem. Cardinali Lancelotto seniore, quæ est dec. 580. par. 1. divers. ubi quod ita fuit in aliis causis decum, quam decisionem secuta est etiam *Rota post Fenzon. d. decis. 145. necnon etiam d. decis. 764. n. 3. par. 3. divers. & novissimè dixit Rota in Ravennaten. Census, Sabbati 29 Novemb. 1639. coram R.P.D. Duno-otto, & Veneris 26 Aprilis 1641. coram R.P.D. meo Bichio.* Neque + ex eo quod addit obligatio camerale, & ob id quis possit ubique conveniri, potest dici, quod solutio, in certo loco destinata, sit ubique locorum facienda, *Rot. post Zacch. d. dec. 78. n. 6. & seq.**
- 208 Quod si solutio sit destinata in pluribus locis alternativè, tunc est in arbitrio creditoris convenire debitorem in uno ex locis destinatis, quo casu locus petitionis, ejusque statutum erit attendendum, *Rota post Zacch. d. dec. 78. num. 3. & sep.*
- 209 Nec etiam habet locum d. statutaria 16. annorum præscriptio in censibus, seu annuis præstationibus, quia statutum urbis lib. 1. c. 158. expressè excipit contractus censuum, & sublequens cap. 159. non comprehendit contractum juratum ex allegatis per *Fenzon. ad stat. urb. d. cap. 158. n. 54. & per Rotam post eundem Fenzon. decis. 159. & in Romana fructuum censuum 13. Junii 1603. coram bon. mem. Card. Millino, & eò magis, + quia statutum non habet locum in actione reali, quæ pariter pro censibus competit, Fenzon. ad stat. urb. d. c. 158. n. 51. & seqq. Rot. post eundem Fenzon. dec. 143. & dec. 144.*
- 210 Circumscripto autem statuto, juxta opinionem, quam sequitur *Rota*, non sufficit una præscriptio in istis annuis præstationibus, & propterea possunt peti fructus censuum per sparium triginta annorum ante litem motam, quia in illis cessat præscriptio, *Rota in d. Romana fructuum censuum, 13 Junii 1603. coram Card. Millino, cum aliis cumalatis per Fenzon. ad stat. urb. d. c. 158. n. 54.*
- 212 Forensibus tamen in casibus, in quibus intrat d. statutum, succurritur per restitutionem in integrum ex capite probabilis ignorantie d. statuti, *Caputaq. d. decis. 207. n. 5. nisi illa conjecturis contrariis, aut culpa, seu negligentia creditoris excludatur, Rot. in d. Sulmonen. pecuniaria, coram bon. mem. Seleucien. in casu autem, + in quo, ut supra, non excluditur, competit restitutio in integrum, etiam si elapsum sit quadriennium ad illam petendum, quia consulto de bono jure, & causis restitutionis in integrum, quadriennium de stylo non attenditur in Coria, *Buratt. d. dec. 352. n. 17. ubi alias decisiones cumulat, & dec. 604. n. 17.**
- 214 Decimo-quinto, non procedit, quando obligatio camerale fuit vulnerata per sententiam: nam exceptio vulnerationis Instrumenti, camerale obligatione vallati, illius executionem impedit, *Salust. Tiber. in præx. lib. 1. c. 23. il primò, n. 17. Marefc. variar. resolut. lib. 1. cap. 121. n. 37. Zacch. ad Galles. quæst. 38. num. 18. & seqq. Rot. post Zacch. de oblig. Camer. decis. 36. n. 6. vers. 2. fallit, dec. 45. n. 4. dec. 58. num. 2. decis. 59. n. 2. & dec. 76. n. 1. etiam si aliter nullitas opponi non potuisset, Marefc. var. res. d. cap. 121. n. 37. Rota post Zacch. d. dec. 36. n. 6.*
- 215 Dicitur autem vulnerata obligatio camerale, quando lata est prima sententia, seu factum primum decretum contra instrumentum, prout quando illud fuit declaratum nullum, *Rota decis. 74. n. 1. post Zacch. de oblig. Camer. & quando reus fuit absolutus ab impetitis, vel fuit pronunciatum Instrumentum non esse exequendum, Zacch. ad Galles. de oblig. Camer. quæst. 37. nu. 6. & seqq. Rota post eundem Zacch. decis. 58. n. 1. decis. 95. n. 6. Coccim. dec. 78. n. 11. Secus + si fuit prius relaxatum mandatum, aut lata prima sententia pro Instrumento; nam tunc revocato Decreto, aut sententiâ, vulneratur Decretum, seu sententia, non autem ipsum Instrumentum, seu obligatio camerale, *Salust. Tiber. d. lib. 1. cap. 13. il primò, n. 17. vers. Verumtamen, Rota post Zacch. dec. 59. n. 3. Coccim. dec. 78. n. 11. vers. Aut Judex.**
- 217 Animadvertendum tamen est, quod quando Judex, revocando Decretum, aut sententiam dirigit verba sententiæ revocatorie tantummodo contra primum Decretum, seu primam sententiam, tunc bene prædicta procedunt: sed si Judex dirigit verba sententiæ revocatorie, etiam contra

- contra Instrumentum, declarando illud nul-
lum, vel non esse exequendum, vel absolvendo
ab impetitis, tunc obligatio Cameralis adhuc
remanet vulnerata, *Rota post Zach. d. decis. 76, nu-
mer. 2.*
- 218 Cæterum, si sententia lata contra Instrumen-
tum Camerali obligatione vallatum sit nulla,
non vulnerat obligationem Cameralem, *Rota
post Zach. ubi supra decis. 4. n. 8, & dec. 95, nu. 2,
Buratt. dec. 96, n. 8, & decis. 94, n. 6, & idem juris
est in Sententia notoriè injusta, nam nec illa
vulnerat obligationem Cameralem, Rota post
Zach. decis. 45, n. 6. Nec Sententia quæ est la-
ta in alia causa, & est sine Actis, & ob id non fa-
cit fidem, Rota post Zach. decis. 159, n. 4.*
- 220 Sed distinguendum videtur: Nam aut Sen-
tentia lata contra Instrumentum est lata in alia
causa, prout in causa Criminali in contuma-
ciam, & tunc si Sententia est nulla, vel sine Actis,
non vulnerat obligationem Cameralem, *Buratt. 228
decis. 76, n. 8, & dec. 94, n. 7, Rota post Zach. decis.
159, n. 8.* Aut Sententia est lata super meritis
causæ, prout absolutoria ab impetitis, & tunc,
Aut ab huiusmodi Sententia fuit appellatum, &
ex hoc per indirectum remanet obligatio Ca-
meralis vulnerata, cum causa sit effecta appella-
bilis, & sicut licet appellare Actori, ita etiam li-
cere debet Reo, ratione æqualitatis servandæ,
unde non potest procedi ad executionem, nisi
postquam Sententia, quæ est contra Instrumen-
tum lata, fuerit revocata per tres conformes,
*Cocim. dec. 78, n. 3, & seq. & nu. 5, Rota post Zach.
dec. 45, n. 1, & seq. & dec. 76, n. 3, & seqq. Aut
ad d. Sententia nulla, seu notoriè injusta non fuit
appellatum, & tunc cessat d. ratio æqualitatis
servandæ, & alie rationes dictæ decisionis, Coc-
im. decis. 78, n. 3, & seq. & n. 6. Et intrat ratio,
quia quod nullum est, nullum producit effe-
ctum, de qua in Elboren. Pensionis 9. Junii 1598.
coram bo. me. Corduba impress. post Zach. ubi supra
decis. 106, n. 2. Instrumentum, seu obligatio Ca-
meralis non remanet vulnerata, *Rota post Zach.
dec. 45, n. 5, & n. 6, in fin. & dec. 106, n. 2, & dec.
158, n. 8, Buratt. dec. 94, n. 7.**
- 223 In casibus autem, in quibus Sententia vulne-
rat obligationem Cameralem, sublata Senten-
tia vulnerante, cessat vultus, & proceditur ad
executionem, *Rota post Zach. decis. 76, n. 3, & de-
cis. 159, n. 7.* Et idem procedit si si Papa man-
det, ut procedatur ad executionem vulneratione
non obstante, *Rota post Zach. ubi supra decis. 60,
num. 1.*
- 225 Decimo sexto, Denique omnis exceptio, quæ
aliàs non esset admitenda ad impediendam ex-
ecutionem obligationis Cameralis, si est rele-
vans, admittitur, quando est probata, quod pro-
cedit in omni iudicio, *Menoch. de adips. rem. 43,
quæst. 67, n. 15. casu n. 60, & seqq. & nu. 892, &
seqq. Zach. ad Gall. q. 18, n. 12, Rota post eundem
Zach. decis. 4. n. 1, & in Romana de Marescotti 20
Novemb. 1613, vers. circa secundam coram bo. me.
Card. Sacro, & idem juris est, si possit probari
incontinentiam, Zach. ad Gall. ubi supra q. 17, nu.
101, Ferentill. ad Buratt. decis. 76, n. 24, ubi plu-
res decisiones cumulat.*
- 226 Ex hac decima sexta limitatione inferitur

Primò, quòd licet exceptio læsionis non ad-
mittatur ad impediendam executionem obli-
gationis Cameralis, *Zach. ad Gall. q. 19, nu. 7,
Rota post eundem Zach. dec. 70, num. 16, dec. 139,
n. 14, decis. 147, n. 5, & decis. 148, n. 5, Gregor. de-
cis. 120, n. 17, Buratt. decis. 783, n. 15, etiam si sit
enormissima, Zach. ubi supra q. 17, nu. 75, Bu-
ratt. dec. 914, n. 3. Nihilominus, si non requirat
altiore indaginem, postquam est probata, ad-
mittitur, & illam retardat, Zach. ad Gall. d.
q. 17, n. 75, & seqq. Rota post eundem Zach. decis.
114, n. 2, & decis. 148, n. 5, Buratt. dec. 783, nu-
mer. 18.*

Secundò inferitur, quòd exceptio Usurariæ
pravitatis, licet non admittatur ad impediendam
executionem obligationis Cameralis, si ta-
men est evidens, & indubitabilis, admittitur,
*Rota post Zach. ubi supra decis. 126, n. 3, & nu.
13, Duran. decis. 11, n. 24.*

Tertio inferitur, quòd licet exceptio, quòd
obligatio sit facta per errorem, non admittatur
ad impediendam dictæ Cameralis obligationis
executionem, quia requirit indaginem, *Zach. ad
Gall. de oblig. Camer. d. q. 17, n. 88, Rota post eun-
dem Zach. decis. 148, n. 2, Secus tamen est, si in-
continenti probetur, & error sit clarus, & evi-
dens, Zach. d. q. 17, n. 89, & seq. Rota post eundem
Zach. d. dec. 148, n. 3.*

Quarto inferitur, quòd exceptio Simulationis
non admittitur ad retardandam obligationis
Cameralis executionem, *Cavaler. dec. 312, nu. 5,
Sed hoc procedit, si non est probata, secus si sit
probata, Salust. Tiber. in prax. lib. 1, cap. 14, nu. 3,
vel si incontinenti probetur, Gregor. dec. 295, nu.
16, & ibi Beltram. n. 18, vel si est clara, & potest
incontinenti probari, Rota post Zach. decis. 114,
n. 6, & n. 7.*

Quinto inferitur, quòd exceptio remissionis
affectus non retardat executionem Cameralis
obligationis, *Zach. ad Gall. de oblig. Camer. q.
18, n. 10, Rota post eundem Zach. dec. 42, n. 1. Sed
hoc non habet locum quando hæc exceptio est
probata, Zach. d. q. 18, n. 11, Rota post eundem
Zach. dec. 105, n. 7.*

Sextò inferitur, quòd licet exceptio non nu-
meratæ pecuniæ non impediat executionem obli-
gationis Cameralis, *Zach. ad Gall. ubi supra q.
20, n. 1, & n. 5, secus tamen postquam illa est
probata, Salust. Tiber. d. lib. 1, cap. 14, n. 3, vers. imò
Zach. d. q. 20, n. 7.*

Septimò inferitur, quòd exceptio Compensa-
tionis non retardat executionem obligationis
Cameralis, *Gall. de oblig. Camer. q. 18, n. 6, & ibi
Zach. n. 8, Afflic. dec. 163, n. 2, & seqq. & dec. 381
n. 2, & seq. & ibi Ursil. n. 1.*

Quod signanter procedit, quando debitum
quod prætenditur compensari, esset contractum
ante obligationem Cameralem, *Duran. dec. 157
n. 9, & dec. 404, n. 11.* prout etiam quando ille,
qui se in forma Camera obligavit, quoad debi-
tum, quod petitur compensari, est tertius, nam
tunc non admittitur compensatio, *Zach. ad Gal-
les. d. q. 18, n. 9.*

Primò tamen hoc non habet locum, si pro-
betur, quòd creditum, cuius prætenditur com-
pensatio, esset pariter privilegiatum, & liqui-
dum,

- dum, *Zacch. ad Galles. d. q. 18, n. 15, Duran. decis. 32, n. 1, & n. 6.*
- 234 Secundo non habet locum d. septima illatio si probetur, quod quis sit pauper, vel onere Filiorum gravatus, & sic quod subfit aequitas, quia tunc admittitur hujus exceptionis plurimum refider in arbitrio Judicis, *Galles. de obligat. Cam. q. 18, n. 7, & ibi Zacch. nu. 17, ubi alios cumulat, Afflicti. d. decis. 163, n. 3, & 4, Ursi. ad Afflicti. d. decis. 381, n. 1.*
- 235 Tertiò non habet locum, si probetur, quod debitum, quod petitur compensari, est contractum post d. obligationem Cameralem, *Maresc. var. resol. lib. 2. cap. 12, n. 54, cum aliis cumulat per Zacch. ad Galles. d. q. 18, n. 18.*
- 236 Exceptioni tamen Compensationis censetur renunciatum per suspensionem termini, si ille susceptus fuisset, *Buratt. decis. 144, n. 6.*
- O Exceptio Novationis, seu novae conventionis
- 237 vis, est ex tribus impediens executionem obligationis Cameralis, *Rota post Zacch. de oblig. Camer. dec. 64, n. 1, & dec. 89, n. 3, & dec. 114, n. 1, & dec. 148, n. 1, & dec. 155, n. 2.*
- 238 Sub nova conventionem continetur pactum de non petendo, & ideo exceptio hujusmodi pacti tamquam prima ex tribus, impedit executionem Cameralis obligationis, *Rota post Zacch. ubi supra d. dec. 70, n. 2, & dec. 82, n. 2, & dec. 116, n. 2.*
- P Exceptio Falsi est praedjudicialis, & si est clare
- 239 probata incontinenti, retardat executionem Instrumenti Camerali obligatione vallati, *Ror. post Zacch. ubi supra dec. 4, nu. 1, Buratt. dec. 77, n. 1, & dec. 109, n. 14, Faltratis causa etiam exceptio, ut impediatur executionem obligationis Cameralis, similiter debet esse concludenter probata, Zacch. ad Galles. q. 17, n. 92, Rota post eundem Zacch. dec. 134, n. 12. Hæc falsitatis exceptio est una ex tribus, quæ impediunt executionem Cameralis obligationis, *Galles. q. 17, n. 2, cum aliis allegatis supra sub littera N.**
- 241 Observandum tamen est, quod in civilibus suspicio falsitatis habetur pro falsitate, *cap. afferre mihi gladiū. de præsump. d. dec. Caval. 455, n. 1, Buratt. decis. 611, n. 4, ubi Ferentil. n. 15, alias plures congerit auctoritates.*
- Q Solutione ejus quod debetur, tollitur omnis
- 242 obligatio, l. nulla, & l. nihil interest C. de solut. Instit. quib. mod. toll. oblig. in princ. ubi Gloss. in verbo tollitur, *Bart. conf. 67, in fin. lib. 1, Caval. dec. 99, num. 2.*
- 243 Exceptio solutionis est una ex tribus impediens executionem obligationis Cameralis, *Galles. de oblig. Cam. q. 17, n. 2, & ibi Zacch. nu. 2, & seqq. Ubi quod hæc exceptio debet esse clara, & non turbida.*
- 244 Qui producendo tres ultimas solutiones continuatas, ex eis ostendit se tribus ultimis annis solvisse, retro semper solvisse præsumitur, nisi contrarium probetur, l. quicumque, C. de apoc. publ. lib. 10, Mascard. de probat. conclus. 320, *Gabr. de præsump. concl. 11, num. 1, Menoch. præsump. 139 l. 3, par. 1, Card. Tuse. littera S. conclus. 346, n. 4, & seqq. Dec. conf. 658, n. 15, & seq. Gratian. discept. 716, n. 12, & seq. Ror. decis. 3, de locat. in novis, Quod procedit etiam in Pensione Ecclesiastica*
- Gig. de pens. q. 81, Gabr. d. conclus. 11, num. 6, Dec. d. conf. 658, n. 15, Menoch. d. præsump. 139, n. 10, & etiam in solutionibus semestralibus, trimestralibus, & bimestralibus, ex identitate rationis, Gabr. d. conclus. 11, nu. 14, Menoch. d. præs. 139, n. 13, qui de communi testatur, Mysing. obser. cent. 53, obser. 39, nu. 2, Ricc. in Collect. dec. par. 1, decis. 25, vers. & quidem solutione, & alios congerit Gratian. d. discept. 716, num. 12, & seqq. qui etiam de communi & veriori opinione testatur.*
- 245 Solutio verò pro residuo liberat a toto debito, *Castr. in l. si ex pluribus num. 2, ff. de solut. l. 2, ubi Castr. n. 3, & as. n. 7, & Alex. n. 4, C. de Hared. instit. Rota Janu. dec. 16, num. 9, & decis. 27, n. 4, & n. 5, ubi quod idem Juris est, si solutio fiat pro complemento, Caval. decis. 228, n. 2.*
- 246 Declarare, in quam causam solutio fiat, spectat ad Debitorem, l. 1, & l. Creditor 102, §. cum de sorte, ff. de solut. l. 1, C. de solut.
- 247 Et si debitor non declarat, potest Creditor declarare, in quam causam solutionem recipiat, dummodo declarat in ipso actu receptionis, l. 1, §. quoties verò, ff. de solut. d. l. 1, C. de solut. secus ex intervallo, l. 3, in princ. ff. de solut. Debet tamen Creditor declarare, prout declararet in re propria, & sic prout magis expedit Debitori, d. l. 1, §. dummodo sic constituit ff. de solut.
- 248 In dubio autem solutio cedit in causam duriorum, l. 1, 3, & 4, in princ. ff. de solut. *Alex. conf. 39 nu. 2, lib. 7, Dec. in l. si in duobus 104, in fine, ff. de reg. jur. Rota decis. 113, nu. 3, par. 1, divers. Caval. decis. 99, n. 3.*
- Hoc tamen primò non procedit, si in ipsa solutione Debitor solvens declaravit, in quam causam cedere debeat solutio, vel quando constat Partes contentisse, ut cedat in aliam causam, d. l. Creditor, §. cum de sorte, ff. de solut. *Caval. dec. 165, n. 3.*
- 249 Causa verò durior dicitur illa, quæ in se continet obligationem Cameralem, *Seraphin. decis. 1454, n. 2, cum aliis congeitis per Zacch. de oblig. Camer. q. 17, n. 6.*
- B Inventarium in dubio præsumitur ritè, & rectè factum, & ob id faciendum est interpretatio pro validitate illius, l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & posth. cap. nisi de proben. l. cum Testamento, §. hæc verba, & ibi Bald. ff. de Hared. instit. *Crav. conf. 1, pro Genero num. 475, Alex. confil. 13, nu. 6, vers. & præcipue lib. 1, Crescent. decis. 6, de præsump. Mant. dec. 344, num. 8, Rota dec. 9, numer. 1, par. 2, divers. & decis. 561, num. 14, par. 1, & dec. 597, n. 1, in fine par. 4, recent. Quæ præsumptio ceteris omnibus antefertur, Rota decis. 9, num. 25, par. 2, divers.*
- 250 Inventarium autem legitime confectum præservat Haredem ad eundem in eo statu, in quo erat ante aditam Hareditatem, sed quod nullum damnum patiatur, l. fin. §. & si præfatam & §. in computatione C. de fur. delib. *Coccin. decis. 151, n. 1, & 2.*
- 251 Tenetur tamen Hares cum beneficio l. & Inventarii opponere, & docere de Inventario, quod suffragetur, & reddere rationem de bonis in Inventario descriptis, alias proceditur contra ejus Personam, & bona propria eadem via executiva, quæ competeat contra Defunctum, Bald.

- Bald. in l. fin. §. & si prefatam n. 3. ubi hanc Praxim docuit, C. de jur. delib. Fanuc. de invent. par. 5. & alii, quos refert, & sequitur, Rot. decis. 39, n. 3, & seq. par. 6. recent. Hanc eandem Praxim ponit
- 254 Salust. Tiber. lib. 1. c. 45, num. 17. Quæ passim observatur in hoc A. C. Tribunali, citato hærede de inventario opponente, ut supra, ad docendum se adivisse cum beneficio inventarii, & inventarium legitime confecisse, & de inventariatis rationem reddidisse, quinimo eadem praxis, etiam in Sacro Rotæ Auditorio admilla fuit, Rot. d. decis. 39, n. 9, par. 6. recent. ubi alias decisiones congerit.
- S
255 Judices Romanæ Curie sæpè, ad effectum melius deliberandi, quod decretum faciendum sit pro justitia, solent habere terminum pro servato, quo casu habent spatium decem dierum ad faciendum decretum, seu sententiam proferendam abique eo, quod pars denud citeretur, teneantur tamen Judices, tam civiles, quàm criminales, sive ordinarii, sive delegati, & quicumque sint, etiam Prelati Romanæ Curie, in causis in officio Archivi Romanæ Curie commissis, istos terminos pro servatis habitos, ut supra, declarare infra decem dies, alias circumducuntur, & necessaria est nova citatio, Pius IV. const. 85, Cum ab ipso, vers. idem Judices secun. antiq. impress. Paulus V. in reform. Trib. Urb. const. 71, Universi agri, in vers. Judices quicumque.
- 256 Hoc tamen non procedit in Auditoribus Rotæ, qui in hoc suis facultatibus utuntur, Paulus V. d. const. 71, d. vers. Judices quicumque, nam Auditores Rotæ tenentur publicare eorum decreta, seu sententias infra quindecim dies à die termini pro servato habiti, & in ultima audientia anni infra mensem, Pius IV. const. 83, in Trono, vers. Item sententia, secun. antiq. impress. Paulus V. d. const. 71, vers. Item sententia.
- 257 Secundò non procedit in Curia Capitolina, nam in ea non habetur terminus pro servato, nec pronuntiatur prout in cedula, sed ejus loco fit, Diffundi: est autem Diffundi quædam monitio, quam facit Juxta in termino citationis prosequenti die Juridica, Statut. Urb. l. 1. c. 51, nam nihil aliud est monitio, quàm quædam citationis protogatio, Seraph. dec. 583, n. 1, in fin. Rot. dec. 141, n. 11, par. 6. recent.
- 258 Cæterum si Juxta in d. prima die Juridica, & sic in termino diffusionis, decretum non faciat, & causam non expediat, circumducitur, & expirat diffusio, & est necesse iterum citare partem, in cujus citationis termino iterum Juxta si vult, potest in primam diem Juridicam sequentem citationem diffundere, & ita quotidie observat Praxis, & debet intelligi, Luc. Pet. in Prax. lib. 1, cap. 8, n. 19.
- 259 Requirit tamen monitio, seu diffusio hujusmodi, partis præsentiam, de qua Notarius in diffusionem ipsa attestetur, Fenzon. ad Statutum Urb. lib. 1, cap. 51, n. 32.
- 260 At quando terminus ab A. C. seu alio Juxta habetur pro servato, Notarius nihil scribit in pe. de citationis, sed postea, cum Juxta facit decretum illud, omnia ponit sub die, pro qua cadebat citatio, Rot. post Fenzon. ad Stat. Urb. dec. 161, in princ.

Et ob id per admissionem novorum jurium non obstante quacunque protestatione, & quòd admissio sit facta cum clausula, sine præjudicio termini pro servato habiti, circumducitur terminus habitus pro servato, & decretum remanet nullum defectu citationis, cum constet ex actis, quòd tempore admissionis novorum jurium adhuc factum non erat, Rot. decis. 708, n. 3, par. 3, divers. lib. 3, & in Romana Pecuniaria sua restitutionis in integrum 15. Decembr. 1610, coram bo. me. Ottembergo. quæ est decis. 9, impress. apud Marches. de Commiss. appell. ab interloc. p. 1, §. 1, fol. 122, & post Fenzon. ad Stat. Urb. dec. 161, & in Fesulanæ prioratus 15. Novembr. 1610, coram bo. me. Card. Marcomontio.

T Citato debitore ad solvendum, Juxta facit futum decretum, nisi infra tres, si verò quis in forma Cameræ obligatus consensit in mandatum executivum unica citatione præcedente, decernit, & relaxat mandatum, nisi ad p. d. cum intimatione, potest tamen Juxta dare longiorem dilationem, & facere decretum, nisi infra quatuor, nisi infra sex, aut aliud tempus sibi benevisum, Salust. Tiber. in Prax. lib. 1, c. 72, n. 15, & seqq. & n. 17, & cap. 53, n. 6. Quod procedit in omnibus decretis, licet enim, exceptis nonnullis de quibus supra, & infra suo loco dicitur, omnia ferè decreta fieri solent nisi ad p. d. Semper tamen Juxta potest dare longiorem dilationem prout sibi pro justitia videbitur expedire, & ita passim observatur in praxi,

V De productione facta ad coadjuvandum probationes antiquas dixi supra hac eadem par. 1, cap. 6, littera F.

X Omnes Romanæ Curie Judices possunt læpius eorum decreta interlocutoria revocare, & reponere ab eis partem in statu, in quo erat ante factum decretum: sive sint Judices ordinarii, sive delegati, prout signanter A. C. in causis executivis quandocunque reponere consuevit, quia licet decretum, quoad partem transeat in judicatum, secus tamen est quoad Judicem, & ob id, si ipse videret, Decretum de jure non subsistere reponit, Salust. Tiber. in Prax. lib. 1, c. 27, n. 12, & seqq. & n. 18, & c. 23, n. 1, & seqq. & n. 5, Galles. de oblig. Camer. q. 36, n. 26, & seqq. usque ad numerum 32, Mandos in form. 9, Commiss. in verb. admittat. Rota in Romana pecuniaria coram bo. me. Card. Plauto impress. apud Marches. de Commiss. mul. lit. Sanat. par. 3, §. 2. quæ est decisio 4, n. 4, fol. 43.

264 Juxta verò ordinarius non solum potest reponere à decretis, ut supra, sed etiam cognoscere de nullitate suæ sententia, Capyc. decis. 1, n. 26 Salust. Tiber. d. lib. 1, cap. 53, n. 3, Stacc. de appell. q. 19, remed. 1. conclus. 3, n. 18, & conclus. 6, nu. 73, & n. 79, & seqq. Ubi quòd in Curia Judices ordinarii sunt Camerarius, Auditor Cameræ, Gubernator Urbis, Vicarius, Servator, Marefcalus, & Auditor contradictarum, extra Curiam verò Primates, Archiepiscopi, Episcopi, & similes, Principes, Duces, Marchiones, Comites, & similes.

Requi-

Requisita Pauli de Castro.

- Y**nter esse lucris cessantis ei, qui non est mercator solitus negotiari, non debetur, nisi tria probet. Primo, quod debitor sit in mora solvendi. Secundo, quod habuerit occasionem lucrandi, & merces emendas in promptu, illasque emere voluerit. Tercio, quod ob pecunias non habitas, & pecuniarum defectum occasionem lucrandi, & emendi amiserit, & sic nisi facta protestatione solemni cum his requisitis, illis-
 265 que probatis iuxta doctrinam Pauli de Castro in l. 3, §. fin. num. 3, ff. de eo quod certo loco, secundum opinionem, quam servat Rota. Seraph. dec. 88, nu. 3, & dec. 114, num. 1, & decis. 1420, Rot. dec. 371, num. 1, par. 1, & dec. 90, num. 3, par. 2, divers. Cavalier. dec. 345, nu. 7, Rota in Romana Societatis 23. Junii 1600. coram bo. mem. Card. Mil-
 270 lino impress. apud Salust. Tiber. in praxi lib. 1, cap. 23, & in Romana Censur. 29. Novembris 1593. coram bo. mem. Card. Pamphilio, impress. apud eundem Salust. Tiber. d. lib. 1, cap. 25, & decis. 96, post consil. crimin. Farin. lib. 1, & in Bononien. Dotis 24, Maii 1600 coram bo. mem. Card. Lancelotto, & in Romana fructuum, & interesse 10. Decembris 1614 coram nunc S. D. N. Innocentio X. qua est decis. 7, impress. post Zacch. de Societ. offic. Rota dec. 246, numer. 18, par. 5, recent. ubi alias decisiones alle-
 266 gar.
 Et quod etiam mercator, & ille, qui est solitus negotiari, teneatur probare d. requisita Pauli de Castro, & sic d. interesse verè, & concludenter, & non sufficiat probatio præsumptiva ex eo, quod quis sit solitus negotiari, nisi etiam probetur, quod occasio lucrandi fuerit amissa ob pecunias non habitas, tradit Mohed. dec. 3, de Usur. Et quod non sufficiat probatio præsumptiva ex eo, quod quis non sit solitus retinere suas pecunias otiosas, nisi etiam probetur lucrum amissum ob d. solutionem à debitore non factam, tradit Rot. in d. Bononien. dotis coram Card. Lancelotto, Erenitill. ad Buratt. dec. 767, n. 3. Et quod nec etiam sufficiat alia probatio præsumptiva ratione loci, in quo sit facile investire pecunias, dixit etiam Rota in dicta Bononien. Dotis coram Cardinali Lancelotto.
 267 Fides autem Proxeneat, quod quis inveniit loca emenda, de qua per Seraph. dec. 1240. debet esse legitime recognita, aliàs nihil relevat, Rota d. dec. 7, n. 7, post Zacch. de Societ. offic.
 268 Quod si protestatio fiat contra debitorem, ut supra, iuxta doctrinam Pauli de Castro, vel debet fieri à Creditore principali, vel Procuratore ad hoc mandatum speciale habente, prout requiritur in his, quæ consunt in animo ipsiusmet Principalis, Rot. post Zacch. de Societ. offic. d. decis. 7, nu. 5.
 269 Contrarium verò quod lucrum cessans possit probari per probationes præsumptivas, tenet Paul. de Castro sibi contrarius in l. continuus §. cum ita, n. 5, ff. de verb. oblig. & in l. cum eos populos post num. 15, ver. Ego dico, C. de Summ. Trinit. & fid. Carb. Cagnol in l. curabit num. 66 & seq. C. de act. empt. ubi quod ita vidit praticari, & judicari per Excell. Senat. Ill. Ducis, & Principis sui, &

alii quos refert, & sequitur Rota Januensis. dec. 1, nu. 45, & dec. 139, nu. 8, & sequi quod ita praticatur in Civitate Januæ, in qua omnes sunt soliti negotiari, & nemo solet tenere pecunias otiosas, Scac. de commerc. & camb. par. 2, q. 7, ampliat. 8, n. 244. Et quod hæc opinio signanter locum habeat in mercatore solito lucrari, tenent plures, quos refert Card. Tusc. lit. L. conclus. 454, n. 24, ubi quod hanc partem uti veritorem tenuit etiam Rota Florentina. 26. Januarii 1555. mota ex eo quia probatio concludit à communiter accidentibus, gloss. comm. recepta in l. neque natales, in verbo cum nihil, vers. si verò, C. de probat. Et quia conjectura in materia interesse sufficiunt, l. unica, & ibi Bart. n. 33, in fine, & omnis C. de sent. que pro eo quod inter, cum aliis de quibus per Tusc. d. n. 24.

Observandum tamen est, illud tertium requisitum, quod videlicet quis amiserit occasionem lucrandi, & emere non potuerit, ex quo pecunie sibi non fuerint à debitore solute, videtur recta via improbable, & ad probandum im-
 274 possibile, ad quod nemo tenetur, cum consistat in animo, & corde, unde cum solus Deus sit scrutator cordium, videtur, quod debeat sufficere protestatio, & probatio conjecturalis, ex qua transfertur onus probandi contrarium, quod scilicet quis habuerit pecunias otiosas, in advertentium, ut latè advertit Scac. de commerc. & camb. p. 2, q. 7, ampliat. 8, n. 256, & seq. ubi respondet d. doctrinæ Pauli de Castro, quod illa ultima verba, quia pecunias non habuit, non potuit emere, non sunt verba articuli probandi, sed sunt verba quæ ex probatione præcedentium inferuntur, quem ita esse intelligendum ait, ne ex allegatis ibi sub numero præcedenti reprehendi mereatur.

Et hæc Scaccia opinio comprobatur. Primo, quia ea, quæ consistunt in animo, cum directè probari non possint, probantur per juramentum, & per conjecturas, cap. si verò aliquis il. 2. de sent. excomm. gloss. in cap. significasti primo in verbo si ita est, de homicid. Rom. cons. 76, n. 5, Seraph. de privil. jurament. privil. 4, n. 152, & seq. & n. 192, prout similiter juramentum probantur ea, quæ sunt difficilis probationis, Seraph. privil. 33, n. 178 & privil. 35, n. 6. Quod habet locum etiam in interesse, quando illud non est omnino incertum, sed in potentia propinqua, tunc enim juramentum deferri posse ad illud probandum, tradit Seraph. privil. 31, n. 122, in casu autem nostro probatis aliis requisitis, de quibus supra, videtur interesse reddi quasi certum, ac proinde probandum d. tertium requisitum in animo consistens, & difficillime probationis, admittendum juramentum, ex trad. per fass. in l. 3, §. fin. n. 7, ff. de eo quod certo loco, ubi dicit quod lucrum cessans probatur per conjecturas, & quod ratio est, secundum Angelam, quia lucrum cessans non est ens, & non entium propriè non sunt causæ, & ideo non possunt propriè probari, l. Astori ff. de probat. vnde sequitur, quod lucrum cessans non possit probari, nisi per conjecturas, & rationem refert, & sequitur, Rota Januensis. dec. 139, n. 9.

Ceterum fructus recompeniati, seu inter-
 278 esse

- refle ex æquitate, *l. curabit, C. de act. empr. debeat* ab emptore venditori, cui pretium non solvit, abique dd. requisitis *Paul. de Castro*, quia Aequitas non patitur, ut quis habeat rem, & pretium, *Rota dec. 371. n. 1. par. 1. divers. & post Cenc. de censib. decis. 124. n. 5. & laius dec. 13. n. 1. cum sequen. par. 5. recentior. Duran. dec. 34. n. 1. & seq.* ubi quod hæc æquitas habet locum etiam pro rata pretii non soluti, & n. 10. & *seqq.* ubi quod hoc procedit, etiam si fuerit concessa dilatio ad solvendum, & conventum, quod interim solvatur interesse recompensativum ad eandem quantitatem, ex veteri, & receptori DD. sententia, & secus extra pretium rei emptæ, quia cessat æquitas, *Cavalier. decis. 270. n. 4.* prout
- 279 quando debitum consistit in sola pecunia, quæ non facit fructus, sicut res emptam tuos fructus non debentur, nisi interveniant requisita *Pauli de Castro*, *Rota in d. Bonon. Dotu 24. Junii 1600. coram bo. mem. Cardinale Lanellotto.*
- 281 Et sicut æquitas, *d. l. curabit*, habet locum in emptore, qui retinet rem & pretium, donec pretium rei sibi venditæ, & traditæ solvatur teneatur ad fructus, quos ex re emptæ percepit, & percipere potuit; sic etiam procedit in venditore, cui pretium fuit solutum, ut ad fructus recompensativos iustos tamen, & verisimiles non excessivos, teneatur, donec rem venditam tradat emptori, *Scacc. de Commere. & Camb. par. 2. quest. 7. ampl. 8. §. 1. n. 171. Rot. decis. 340. n. 5. & seq. par. 1. divers.* Ubi quod æquitas, *d. l. curabit*, habet locum in omni contractu correlative, tam nominato, quam innominato, *Scaccia d. p. 2. quest. 7. ampliat. 8. §. 1. n. 173.*

SYMMARIUM CAP. IX.

- 1 Reus ob defectum exceptionum, solet se defendere inhibitionibus, & impedimentis.
- 2 Citatio ad exhibendum inhibitiones, & iustificandum ejusque formula, & processus.
- 3 Exequatur, quod obimetur, parie non iustificante impedimenta, & ejus formula.
- 4 Charta dotalis ad impediendam executionem obtineri quomodo possit.
- 5 Charta dotali, vel simili inhibitione ostensa, debet citari pars ad iustificandum, ut possit ad alteriora procedi.
- 6 Citatio ad iustificandum, chartam dotalem, & ejus formula, & processus.
- 7 Charta dotali, & alius impedimentis non iustificatis, obtineatur Exequatur, illa, & quibuscumque non obstantibus.
- 8 Charta dotali iustificata, non potest fieri executio in bonis in ea contentis pro debito viri, sed potest citari mulier ad declarandum.
- 9 Citatio ad declarandum, in quibus bonis viri suas dotes consequi velit, & ejus formula, & processus.
- 10 Mulier, si vult, declarat in quibus bonis viri dotem consequi velit, & quomodo.
- 11 Muliere declarante, in quibus bonis velit consequi dotes, si alia super sunt, potest in eis fieri executio, alias proceditur ad estimationem omnium bonorum viri ad effectum, & c.
- 12 Cautela Angeli, ne fiat executio in bonis, quæ quis possidet, uti propria, vel uti tertius, & ejus formula.
- 13 Citatio ad dicendum contra protestationem, seu cautelam Angeli, ejusque formula, & processus.
- 14 Cautela Angeli tanta est virtus, ut in bonis in ea contentis non possit fieri executio, nisi probetur ex adverso, contenta in ea non esse vera.
- 15 Cautela Angeli, utens tantum post executionem factam, ferè nihil agit, & quare.
- 16 Citatio ad iustificandum cautelam Angeli, ejusque formula, & processus.
- 17 Cautela Angeli utens post executionem, & citatus illam non iustificans, nihil agit, alias secus.
- 18 Cautela Angeli spectata, executio facta est nulla cum inde secutis.
- 19 Citatio ad videndum revocari executionem in spectum Cautela Angeli factam, & ejus formula, & processus.
- 20 In casu quo Cautela Angeli est iustificanda, Heres beneficiatus, debet docere de inventario legitimo, & reddere rationem, ut illa suffragetur.
- 21 Inventarium potest fieri extra iudicium, & apud acta iudicio.
- 22 Citatio ad videndum adiri cum beneficio Inventarii, & inventarium conscribi, ac illius, & inventarii extrajudicialis formula, & n. 23.
- 23 Decretum in inventario potest interponi ante, & post inchoatum, ac etiam post completum inventarium, & quomodo.
- 24 Citatio iudicialis ad videndum adiri cum beneficio inventarii, ac inventarium conscribi in iudicio, ac dicta citationum, & inventarii formula, & processus.
- 25 Inventarii formula, ut plurimum in tribunali A. C. frequentata.
- 26 Ang. in l. à divo Pio §. si super rebus ff. de re jud. tradit cautelam passim in praxi receptam, ne possit fieri executio contra possessorem.
- 27 Executio facta in bonis expressis in protestatione facta ad cautelam Angeli, est nulla.
- 28 Protestatio juxta cautelam Angeli, post factam executionem pro qua præsumitur, non relevat.
- 29 Inventarium non facere, & minus legitime, paria sunt.
- 30 Heres cum beneficio inventarii rite facti non tenetur ultra vires hereditarias.
- 31 Heres sciens se heredem, infra tres menses, & absens infra annum, debet deliberare, an velit adire.
- 32 Heres si statim velit adire, debet postquam, se talem scivit, & adivit, infra 30. dies inventarium incipere, & infra alios 60. illud perficere.
- 33 Tex. in l. fin. §. fin. autem C. de iur. delib. declaratur, ut tempus ad conscribendum inventarium currat à die, quo heres adivit, ex magis communi contra Phanuccium.
- 34 Heredi malitiosè differenti adire currit tempus à die scientie heredi tarsi sibi delate.
- 35 Heredi potenti terminum unius anni à Principe, vel novem mensium, à iudice ad deliberandum, currit tempus à die scientie.
- 36 Ex Bulla Pij IV. heres tenetur deliberare, adire, & inventarium conscribere præsens infra duos menses, absens citra montes infra 4. & ultra montes infra sex menses, à die obitus debitoris.
- 37 Pendente termino ad deliberandum, & inventarium conscribendum, heres non potest molestari.